

Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Komparace bankovního systému v České republice a ve Velké Británii

Bc. Lenka Bradnová

**Diplomová práce
2014**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Lenka Bradnová**
Osobní číslo: **E12157**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Komparace bankovního systému v České republice a ve Velké Británii**
Zadávací katedra: **Ústav ekonomických věd**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem diplomové práce je popsat historický vývoj bankovních systémů České republiky a Velké Británie, provést komparaci jednotlivých bankovních systémů v těchto zemích, analyzovat a predikovat vývoj těchto bankovních systémů podle vybraných ukazatelů.

Zásady:

- Charakteristika bankovního systému a měnové politiky.
- Vymezení specifik bankovních systémů v ČR a ve Velké Británii.
- Komparace bankovních systémů ČR a Velké Británie.
- Analýza měnové politiky ČNB a Bank of England.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

DVOŘÁK, Petr. Bankovníctví pro bankéře a klienty. Praha: Praha Linde, 2005. ISBN 80-7201-515-X.
N. ROTHBARD, Murray. The Mystery of Banking. 2. vyd. Alabama: Mises Institute, 2008. ISBN 978-1-933550-28-2.
REVENDA, Zbyněk. Centrální bankovníctví. 3 vyd. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-230-7.
REVENDA, Zbyněk. Peněžní ekonomie a bankovníctví. 4. vyd. Praha: Management Press, 2005. ISBN 80-7261-031-7.
Bank of England. Nástroje a cíle Bank of England [online]. 2013 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/Pages/home.aspx>
Česká národní banka. Nástroje a cíle české národní banky [online]. 2013 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: <http://www.cnb.cz/cs/index.html>
Evropská centrální banka. Nástroje a cíle evropské centrální banky [online]. 2013 [cit. 2013-06-19]. Dostupné z: <http://www.ecb.int/ecb/html/index.cs.html>

Vedoucí diplomové práce:
Ing. Liběna Černožorská, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: 1. října 2013
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2014

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 1. října 2013

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 30. 6. 2014

Bc. Lenka Bradnová

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Liběně Černožorské, PhD. za její odbornou pomoc, cenné rady a poskytnuté materiály, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

ANOTACE

Tato práce bude obsahovat historický vývoj bankovních systémů, porovnání jednotlivých bankovních systémů v České republice a ve Velké Británii a vývoj těchto bankovních systémů. Bude provedena komparace bankovních systémů na základě vybraných ukazatelů. Následná analýza bude provedena prostřednictvím konkrétní statistické metody.

KLÍČOVÁ SLOVA

Centrální bankovníctví, bankovní systémy, banky, evropská centrální banka.

TITLE

Comparison of the banking system in the Czech Republic and Great Britain

ANNOTATION

This work will include the historical development of banking systems, comparison of banking systems in the Czech Republic and Great Britain and the development of banking systems. Will compare banking systems based on selected indicators. Follow analysis will be implemented through specific statistical methods.

KEYWORDS

Central banking, banking systems and banks, the European Central Bank.

OBSAH

ÚVOD.....	11
1 BANKY A BANKOVNÍ SOUSTAVA.....	12
1.1 BANKOVNÍ LICENCE	12
1.1.1 Jednotná bankovní licence.....	13
1.1.2 Zánik bankovní licence.....	16
1.2 OBCHODNÍ BANKY	16
1.2.1 Funkce obchodních bank.....	16
1.2.2 Finanční analýza bank.....	17
1.2.3 Finanční ukazatele	19
1.3 CENTRÁLNÍ BANKA	21
1.3.1 Funkce centrální banky	22
1.3.2 Nástroje centrální banky.....	25
1.3.3 Nepřímé nástroje.....	26
1.3.4 Přímé a nepřímé nástroje	31
1.3.5 Přímé nástroje.....	32
1.4 BANKOVNÍ SOUSTAVA	33
1.4.1 Jednostupňový bankovní systém.....	33
1.4.2 Dvoustupňový bankovní systém	34
2 BANKOVNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICI.....	35
2.1 HISTORIE BANKOVNICTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY	35
2.2 ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA.....	36
2.2.1 Cíle České národní banky.....	37
2.2.2 Bankovní rada České národní banky.....	37
2.2.3 Funkce a nástroje České národní banky.....	38
2.3 BANKOVNÍ SOUSTAVA V ČESKÉ REPUBLICI	39
3 BANKOVNICTVÍ VE VELKÉ BRITÁNII	41
3.1 HISTORIE BANKOVNICTVÍ VELKÉ BRITÁNIE	41
3.2 BANK OF ENGLAND.....	42
3.2.1 Cíle Bank of England.....	42
3.2.2 Funkce Bank of England.....	42
3.2.3 Nástroje Bank of England.....	43
3.2.4 Bankovní licence	44
3.3 BANKOVNÍ SOUSTAVA VE VELKÉ BRITÁNII.....	45
3.3.1 Reforma bankovníctví Velké Británie.....	45
4 KOMPARACE BANKOVNÍCH SYSTÉMŮ.....	47
4.1 PROVÁDĚNÍ MĚNOVÉ POLITIKY ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY A BANK OF ENGLAND V DOBĚ FINANČNÍ KRIZE	47
4.1.1 Nezávislost centrálních bank České národní banky a Bank of England	47
4.1.2 Regulace a dohled.....	48
4.1.3 Emise bankovek.....	48
4.1.4 Retailové a investiční bankovníctví.....	49
4.2 POČET FINANČNÍCH INSTITUCÍ	49
4.3 DISKONTNÍ SAZBY	52
4.4 CÍLOVÁNÍ INFLACE	53
4.5 KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST	55
4.6 FINANČNÍ UKAZATELE	56
5 KORELAČNÍ ANALÝZA	64
5.1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRO KORELAČNÍ ANALÝZU	64
5.2 KORELAČNÍ ANALÝZA PRO ČESKOU REPUBLIKU.....	67
5.3 KORELAČNÍ ANALÝZA PRO VELKOU BRITÁNII.....	68
5.4 INTERPRETACE ZJIŠTĚNÝCH VÝSLEDKŮ.....	70
ZÁVĚR	71

SEZNAM TABULEK

TABULKA 1: DOPORUČENÉ HODNOTY RENTABILITY AKTIV	19
TABULKA 2: AKTUÁLNÍ NASTAVENÍ ZÁKLADNÍCH MĚNOVĚPOLITICKÝCH NÁSTROJŮ	39
TABULKA 3: POČET FINANČNÍCH INSTITUCÍ V ČESKÉ REPUBLICE V LETECH 2006 - 2013	50
TABULKA 4: POČET FINANČNÍCH INSTITUCÍ VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH 2006 - 2013	51
TABULKA 5: INTERPRETACE HODNOT KORELAČNÍHO KOEFICIENTU	66
TABULKA 6: TEST NORMALITY DAT PRO ČESKOU REPUBLIKU	67
TABULKA 7: KORELAČNÍ ANALÝZA PRO ČESKOU REPUBLIKU	67
TABULKA 8: TEST NORMALITY DAT PRO VELKOU BRITÁNII	69
TABULKA 9: KORELAČNÍ ANALÝZA PRO VELKOU BRITÁNII	69

SEZNAM ILUSTRACÍ

OBRÁZEK 1: ROZDĚLENÍ PRAVOMOCÍ PŘI UDĚLOVÁNÍ BANKOVNÍ LICENCE	15
OBRÁZEK 2: FUNKCE CENTRÁLNÍ BANKY V TRŽNÍ EKONOMICE V SOUČASNOSTI	23
OBRÁZEK 3: ČLENĚNÍ NÁSTROJŮ MĚNOVÉ POLITIKY	26
OBRÁZEK 4: OPERACE NA VOLNÉM TRHU	27
OBRÁZEK 5: ÚVĚRY CENTRÁLNÍ BANKY Z HLEDISKA MĚNOVÉ POLITIKY	30
OBRÁZEK 6: SCHÉMA NOVÉHO REGULAČNÍHO RÁMCE	46

GRAF 1: VÝVOJ DISKONTNÍCH SAZEB V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH 2007 - 2013	52
GRAF 2: KOMPARACE VÝVOJE MÍRY INFLACE V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH 2005 - 2013	54
GRAF 3: PLNĚNÍ POŽADAVKŮ NA KAPITÁL V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH 2005 - 2012	55
GRAF 4: VÝVOJ RENTABILITY AKTIV V BANKOVNÍM SEKTORU ČESKÉ REPUBLIKY A VELKÉ BRITÁNIE V LETECH	56
GRAF 5: VÝVOJ RENTABILITY VLASTNÍHO KAPITÁLU V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH	57
GRAF 6: POMĚR ÚVĚRŮ KE VKLADŮM V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH 2005 - 2011 (V %)	58
GRAF 7: ÚROKOVÉ ROZPĚTÍ V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH 2005 - 2011 (V %)	59
GRAF 8: ČISTÁ ÚROKOVÁ MARŽE V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH 2006 - 2011 (V %)	60
GRAF 9: ČISTÝ ZISK PO ZDANĚNÍ V BANKOVNÍM SEKTORU ČESKÉ REPUBLIKY A VELKÉ BRITÁNIE V LETECH 2004 - 2012 (V MIL. KČ)	60
GRAF 10: POMĚR KAPITÁLU K CELKOVÝM AKTIVŮM V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH 2004 - 2012 (V %)	61
GRAF 11: LIKVIDNÍ AKTIVA K CELKOVÝM AKTIVŮM V ČESKÉ REPUBLICE A VE VELKÉ BRITÁNII V LETECH 2008 - 2012 (V %)	62

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

BoE	Bank of England
CB	Centrální banka
ČNB	Česká národní banka
ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
FCA	Financial Conduct Authority
FPC	Financial Policy Committee
HSBC	Hongkong and Shanghai Banking Corporation
MSD	Metropolitní spořitelní družstvo
PRA	Prudential Regulation Authority
Sb.	Sbírka zákonů
VB	Velká Británie

ÚVOD

Diplomová práce je věnována komparaci bankovních systémů v České republice a ve Velké Británii. Vlivem finanční krize, která začala v roce 2009, se tato krize rozšířila do více oblastí a zasáhla i bankovní systémy v evropských zemích. Na krizi v bankovníctví reagovala Evropská unie rozhodnutím o vytvoření bankovní unie a dohledu všech centrálních bank v zemích eurozóny. K této bankovní unii se mohou připojit i ostatní členské státy EU. Finanční zdraví bank je velmi důležité pro každou zemi a hlavně pro její občany, kteří si spoří nebo čerpají bankovní úvěry či hypotéky. Vývoj bankovního sektoru se dotýká v současnosti téměř každého, a protože mám založen spořicí účet a v budoucnu budu přemýšlet např. o hypotéce, vybrala jsem si toto téma pro svou diplomovou práci.

Banky jsou finanční instituce, které zprostředkovávají platební styk, poskytují úvěry a hypotéky a přijímají vklady od klientů. Vývoj bank úzce souvisí s vývojem peněz. Dříve byly peníze kryté zlatem a měna byla velmi stabilní. Banky se začaly rozvíjet v podobě bankovních domů a dnes jsou to velké finanční instituce, které vydělávají velké zisky. Centrální banky v rámci své činnosti proto využívají nástroje měnové politiky a dohlížejí na bankovní sektor ve své zemi. Obecným cílem centrálních bank je dohlížet a udržovat stabilní cenovou hladinu.

Budou popsány obecně důležité pojmy, jako jsou banka, bankovní systém, obchodní či centrální banka. Vymežím funkce a obsah náplně činností obchodních a centrálních bank. U centrálních bank jsou důležité nástroje měnové politiky.

Dále se zaměřím na ČR a ve stručnosti popíši historický vývoj bankovníctví. Poté konkrétně shrnu cíle, funkce, nástroje centrální banky, kterou je Česká národní banka, platný bankovní systém a funkce obchodních bank. Tyto náležitosti shrnu i z pohledu Velké Británie.

Na závěr provedu komparaci bankovních systémů v daných zemích. Komparaci provedou na základě několika vybraných ukazatelů. Těmito ukazateli jsou úrokové sazby, ziskovost bank, kapitálová přiměřenost, poskytované vklady a úvěry. Z této komparace vyplynou výsledky, které ukážou, jaký bankovní systém je lepší z hlediska funkčnosti.

Cílem mé diplomové práce je věnovat se historickému vývoji bankovních systémů v České republice a ve Velké Británii, provést komparaci jednotlivých bankovních systémů v těchto zemích, analyzovat vývoj těchto bankovních systémů. Analýza bude provedena pomocí vybraných finančních ukazatelů, charakterizující bankovní sektory v České republice a ve Velké Británii.

1 BANKY A BANKOVNÍ SOUSTAVA

Banky fungují na podobném principu jako podniky. Je však nutné rozlišovat obchodní a centrální banky. Obchodní banky mají k podnikům blíže z hlediska cílů, které sledují. Obchodní banky sledují cíl jako je maximalizace zisku či minimalizace nákladů. Banky mají v každé zemi specifické postavení a význam v ekonomice daného státu.

Banku lze charakterizovat jako: „*finančního zprostředkovatele, jehož hlavní náplní činnosti je přijímání vkladů, poskytování úvěrů a provádění platebního styku.*“¹

Na banky lze nahlížet ze dvou hledisek a to z ekonomického a legislativního vymezení. Legislativní vymezení upravuje existenci, náplň činností a postavení bank. V ČR se banky řídí zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách. Ekonomické hledisko vychází z ekonomických funkcí, které banky plní. První funkce je národohospodářská, která charakterizuje toky peněžního kapitálu mezi různými subjekty v ekonomice. Podnikohospodářská funkce se zaměřuje na banky v podobě podniků. Banky poskytují bankovní služby s cílem dosažení zisku. Makroekonomická funkce popisuje takové bankovní operace, které ovlivňují ekonomiku celého státu. Takovou moc mají především centrální banky, které provádí různé činnosti a opatření jako jsou např. stanovování úrokových sazeb či intervence na devizových trzích. Mikroekonomická funkce souvisí spíše s obchodními bankami, které přijímají vklady od klientů a poskytují úvěry. Tyto banky mají vysoký podíl cizích zdrojů.

1.1 Bankovní licence

Bankovní licence je jedním z nástrojů bankovní regulace. Uděluje se subjektům, které chtějí být bankou.

Existence obchodních bank je ve všech zemích upravena legislativními předpisy a dalšími závaznými dokumenty a interními dokumenty. Právně jsou upraveny následující oblasti:

- založení banky,
- podmínky pro činnost obchodních bank,
- ukončení bankovní licence.

Založení banky je legislativně upraveno z důvodů ochrany bankovního prostředí před nekompetentními subjekty či subjekty se sklonem k morálnímu hazardu. Ohrožení by mohli být i klienti z důvodů neodbornosti pracovníků subjektu či vlivem porušování etických,

¹ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2012. s. 86

morálních a jiných pravidel. Pro výkon bankovních činností musí být subjektu udělena bankovní licence. Tuto licenci zpravidla uděluje příslušná centrální banka, která plní funkci regulátora a provádí bankovní dohled. Aby získal subjekt, tj. žadatel bankovní licenci musí předložit žádost, návrh stanov a splnit určité požadavky. Těmito základními požadavky jsou:

- určitá minimální výše základního kapitálu,
- vytvoření obchodního a finančního plánu banky,
- splnění organizačních a technických předpokladů,
- splnění morální bezúhonnosti a odbornosti vrcholového managementu a kontrolních pracovníků banky.

V legislativních předpisech jsou stanoveny požadavky jako např. právní forma banky, vymezení typů činností v rámci bankovního podnikání. Dále to jsou požadavky související se založením banky, s provozně obchodní činností banky, kontrolním systémem, ochrannými prvky klientů před podnikatelskými a jinými riziky.

Centrální banky popřípadě jiné pověřené instituce vydávají závazné dokumenty, které upravují vybrané oblasti podnikání obchodních bank. *„Tyto dokumenty upravují podmínky činností bank jako např. v oblasti řízení likvidity, vnitřní kontroly, velikosti a struktury bankovního kapitálu a tak dále.“*²

Dodržování těchto požadavků snižuje pravděpodobnost ztrát z bankovního podnikání, zamezuje přenosu ztrát na věřitele a může pomoci odvrátit systémové riziko.

Banky vydávají interní dokumenty, které schvaluje představenstvo dané banky. V těchto dokumentech banky stanoví své finanční cíle, obchodní strategie, směr rozvoje banky a další pravidla a odpovědnosti v řízení banky. Obsah interních dokumentů musí být v souladu s legislativními předpisy v dané zemi.³

1.1.1 Jednotná bankovní licence

Země, které vstoupily do členství EU, mají stanoveny harmonizované podmínky pro získání bankovní licence. To znamená, že jsou sjednoceny podmínky bankovní licence, která platí na celém území EU. Jednotná bankovní licence usnadňuje podnikání i mimo území

² KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané problémy*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 2

³ KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané problémy*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 2

svého státu. Banky otvírají své pobočky v zahraničí, přičemž pro ně stále platí bankovní podmínky vydané v domovské zemi.

Banky musí pro získání jednotné bankovní licence splnit následující principy:

- samostatný kapitál a počáteční kapitál nejméně 5 milionů eur,
- činnost banky musí řídit nejméně dvě osoby,
- skutečné sídlo banky ve státě, kde má své sídlo,
- známá totožnost přímých a nepřímých akcionářů,
- žádost musí obsahovat obchodní plán.

Rozhodnutí o udělení bankovní licence musí být vydáno nejdéle do dvanácti měsíců od přijetí žádosti.⁴

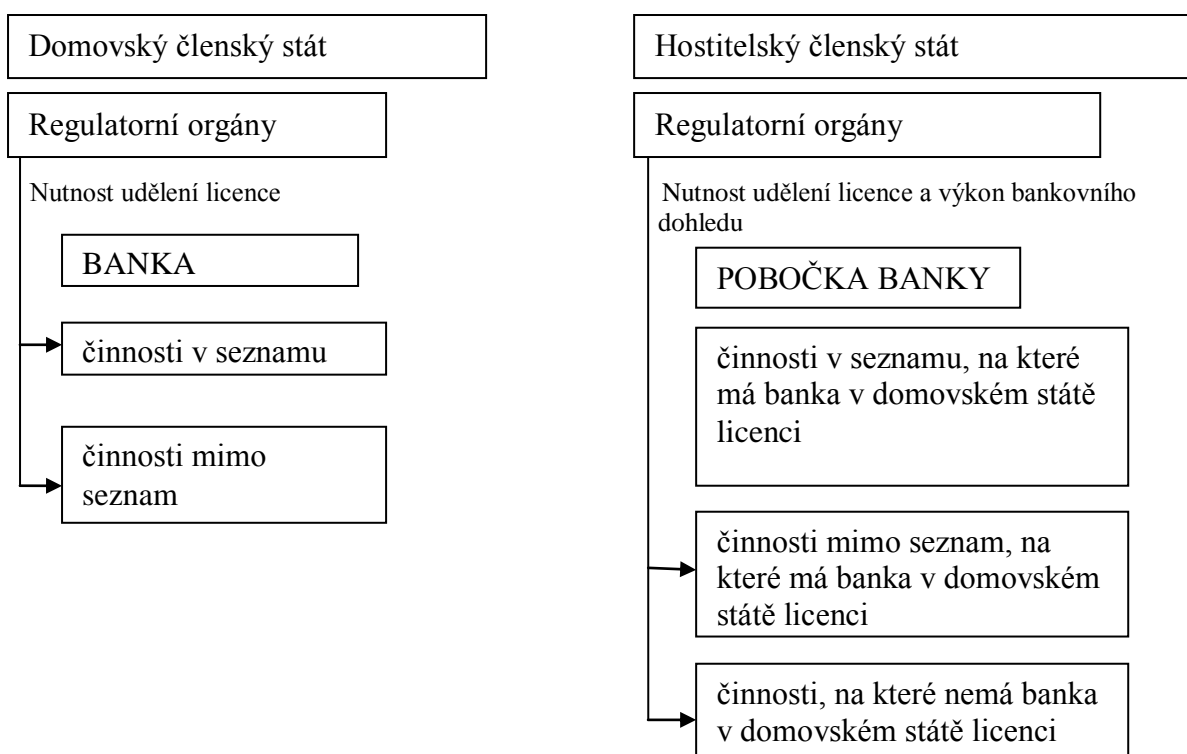
Banka, resp. její pobočka může na území jiného členského státu vykonávat pouze tyto činnosti:

- přijímání vkladů od veřejnosti,
- poskytování úvěrů,
- finanční pronájem (finanční leasing)
- poskytování platebních služeb a vydávání elektronických peněz,
- vydávání a správu platebních prostředků,
- poskytování záruk,
- obchodování na vlastní účet nebo na účet klienta
 - s nástroji peněžního trhu,
 - s peněžními prostředky v cizích měnách,
 - futures, opcemi, a nástroji, jejichž hodnota se vztahuje k měnovým kursům, úrokové míře nebo úrokovému výnosu,
 - s investičními cennými papíry,
- účast na vydávání cenných papírů a poskytování souvisejících služeb,

⁴ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005.

- poradenství ve věcech kapitálové struktury, průmyslové strategie a v souvisejících otázkách a poradenství a služby v oblasti fúzí a koupí obchodních závodů,
- peněžní makléřství,
- obhospodařování cenných papírů klienta na jeho účet včetně poradenství,
- uložení a správu cenných papírů,
- poskytování bankovních informací,
- úschovu cenností,
- poskytování investičních služeb a činností podle zvláštního právního předpisu.⁵

Jednotlivé činnosti vyplývající z výše uvedeného zákona můžeme označit jak za komerční tak investiční činnosti. Lze tedy říci, že pobočky v zahraničí (pouze na území EU) mohou vykonávat činnosti v rozsahu univerzálního bankovního systému.

Obrázek 1: Rozdělení pravomocí při udělování bankovní licence⁶

⁵ Zákon č. 21/1992 Sb. o bankách § 5d, aktualizace k 1. 1. 2014

⁶ DVORÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005.

1.1.2 Zánik bankovní licence

Zánik bankovní licence znamená, že bankovnímu subjektu bude odejmuta bankovní licence a již nebude moci vykonávat činnosti, které tato licence povoluje. Bankovní licenci odnímá subjekt, který ji vydal, většinou je to příslušná centrální banka.

Licence zaniká, když:

- regulátor rozhodne o jejím odnětí;
- je banka zrušena s likvidací;
- banka licenci „vrátí“ (valná hromada rozhodne, že instituce nadále nebude vykonávat činnosti, k nimž je třeba bankovní licence);
- je banka vymazána z obchodního rejstříku v případě zániku bez likvidace.⁷

Pro zahraniční pobočku domácí banky bankovní licence zaniká v případě, že banka ukončila její činnost v domovském státě nebo banka přišla o oprávnění poskytovat bankovní služby v domovském státě.

1.2 Obchodní banky

„Banky jsou začleňovány do skupiny finančních zprostředkovatelů, tedy subjektů, které na ziskovém principu realizují tok finančních prostředků mezi ekonomickými subjekty. Základní formou bankovního zprostředkování je přijímání vkladů od ekonomických subjektů a jejich alokace ve formě bankovních úvěrů.“⁸

1.2.1 Funkce obchodních bank

„Banky plní v podmínkách tržní ekonomiky řadu funkcí. Mezi základní funkce se řadí:

- finanční zprostředkování,*
- emise bezhotovostních peněz,*
- provádění platebního styku,*
- zprostředkování finančního investování na peněžním a kapitálovém trhu.“⁹*

⁷ PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. Praha: Oeconomica, 2007. s. 122

⁸ KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané problémy*. Praha: C. H. Beck, 2006. s. 1

⁹ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2012. s. 86

Finanční zprostředkování je jedna z nejdůležitějších základních funkcí bank. Banky provádí finanční zprostředkování tak, aby získaly co největší zisk. Hledají oblasti, do kterých investují a které jim přinesou při určitém riziku nejvyšší zhodnocení.

Obchodní banky mohou emitovat bezhotovostní peníze, které znamenají pouze virtuální částku na bankovních účtech. To znamená, že banky nejsou limitovány při poskytování úvěrů, pouze objemem vkladů klientů. Banky mohou poskytnout úvěry nad rámec daných fyzických vkladů.

Za klíčovou funkci obchodních bank se považují provádění platebního styku. Dnes má již téměř každý založen účet u některé z obchodních bank, působících na území ČR. Pohyb peněz se z fyzického předávání přesunul na pouhé příkazy bance od jejího klienta. Obchodní banky tak formou platebních příkazů či inkas provádějí virtuální přesun peněžních prostředků z účtu plátce na účet příjemce či provedou povolení bance příjemce přesunout peněžní prostředky z účtu plátce.

Obchodní banky pro své klienty, tj. investory zprostředkovávají i finanční investování. Banky vydávají cenné papíry, které také na příkaz svých klientů nakupují nebo prodávají, popř. provádí i další investiční obchody. Těmito investičními obchody mohou být např. úschova a správa aktiv či obchody s finančními deriváty.

Obchodní banky však plní ještě řadu dalších funkcí, které nejsou tak významné, jako funkce uvedené výše. Mezi další funkce obchodních bank lze zařadit např. vydávání a správa platebních prostředků, poskytování záruk, výkon funkce depozitáře, směnářská činnost a pronájem bezpečnostních schránek.¹⁰

1.2.2 Finanční analýza bank

Finanční analýza je důležitou součástí finančního řízení. Každý podnik, veřejná složka a další subjekty, které vedou účetnictví a hospodaří s majetkem, si mohou finanční analýzu vytvořit. „Finanční analýza slouží ke komplexnímu zhodnocení finanční situace podniku“. Finanční analýzou lze zjistit, v jakém stavu je hospodaření daného subjektu, zda hospodaří se ziskem, jaká je zadluženost či finanční zdraví podniku. Finanční analýza pracuje s daty z minulých let, ale pomáhá zjistit, kam se podnik ubírá, co je potřeba zlepšit na hospodaření. Finanční analýzu lze využít i k rozhodování o investicích nebo k volbě vhodné kapitálové struktury.

¹⁰ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2012. s. 86

Informace pro sestavení finanční analýzy se nachází ve výkazech finančního účetnictví, jako jsou rozvaha, výkaz zisků a ztrát a cash flow. Další informace lze nalézt ve výkazech vnitropodnikového účetnictví, jako jsou účetní výkazy a výroční zprávy daného subjektu.

Metody finanční analýzy se skládají z:

- analýzy stavových ukazatelů – analýza majetkové a finanční struktury;
- analýzy tokových ukazatelů – analýza výnosů, nákladů, zisku a cash flow;
- analýzy rozdílových ukazatelů – čistý pracovní kapitál;
- analýzy poměrových ukazatelů – analýza ukazatelů likvidity, rentability, zadluženosti;
- analýzy soustav ukazatelů;
- souhrnné ukazatele hospodaření.

Analýza poměrových ukazatelů je nejoblíbenější analýzou pro rozborů účetních výkazů. Poměrové ukazatele jsou založeny na jednoduchých výpočtech, jejichž základem je poměr dvou položek z účetních výkazů. Základní ukazatele, které se nejčastěji využívají v praxi lze rozdělit podle způsobu hodnocení hospodaření a finančního zdraví podniku. Pro potřeby finanční analýzy u bankovních institucí jsou důležité především ukazatele rentability.¹¹

Rentabilita představuje efektivnost obchodní činnosti bankovních institucí. Banky vůči své obchodní činnosti sledují několik cílů, rentabilita však může být s některými cíli v rozporu. Mezi významné ukazatele rentability patří rentabilita aktiv, tj. ROA a rentabilita vlastního kapitálu, tj. ROE.

Ukazatel ROA lze dobře využít pro srovnání bank v rámci cizích zemí, ať už se jedná o tržní nebo jinou podobu ekonomiky. Tento ukazatel vyjadřuje poměr zisku po zdanění na jednotku aktiv. Za doporučenou úroveň ukazatele ROA se uvádí hodnota 1,00. Vzorec pro výpočet ukazatele ROA je následující¹²:

$$ROA = Z/A$$

kde: (1)

Z.....čistý zisk po zdanění,

A průměrná hodnota aktiva.

¹¹DLUHOŠOVÁ, Dana. *Finanční řízení a rozhodování v podniku: analýza, investování, oceňování, riziko, flexibilita*. Praha: Ekopress, 2010.

¹²HRDÝ, Milan. *Oceňování finančních institucí*. Praha: Grada, 2005.

Následující tabulka číslo 1 ukazuje intervaly hodnot rentability aktiv a jejich slovní interpretaci.

Tabulka 1: Doporučené hodnoty rentability aktiv¹³

Hodnoty ROA	Návratnost aktiv
menší než 0,75	slabá
0,75 – 1,00	pod standardem
1,00 – 1,25	dobrá
1,25 – 1,75	velmi dobrá
větší než 1,75	excelentní

Ukazatel ROE je pro potřeby porovnání problematický. Za prvé je nutné jeho nominální hodnotu očistit o inflaci. Ukazatel ROE by banky mohly ovlivnit zvyšováním celkové zadluženosti. Tomuto problému zamezují pravidla o kapitálové přiměřenosti, která vytvořil Basilejský výbor pro bankovní dohled. Kapitálová přiměřenost představuje minimální výši kapitálu, kterou musí banky držet vzhledem ke struktuře svých aktiv.

Ukazatel ROE představuje podíl zisk po zdanění k jednotce vlastního kapitálu, tj. jak se zhodnotí kapitál vložený akcionáři do banky. Vzorec pro výpočet ukazatele ROE je následující¹⁴:

$$ROE = Z/VK$$

kde: (2)

Zčistý zisk po zdanění,

VK průměrná hodnota vlastního kapitálu.

1.2.3 Finanční ukazatele

Pro komparaci bankovních sektorů jsou důležité některé finanční ukazatele, jako je například čistý zisk, poměr úvěrů ke vkladům, čistá úroková marže atd.

Poměr úvěrů ke vkladům

Poměr úvěrů ke vkladům představuje poměr mezi celkovým objemem úvěrů a celkovým objemem aktiv. Čím vyšší je tato hodnota, tím je tento ukazatel rizikovější. Za limit poměru úvěrů ke vkladům se uvádí hodnota 100 %. Nad tuto hodnotu se již bankovní sektor nepovažuje za stabilní.

¹³ HRDÝ, Milan. *Oceňování finančních institucí*. Praha: Grada, 2005. str. 53

¹⁴ HRDÝ, Milan. *Oceňování finančních institucí*. Praha: Grada, 2005.

Úrokové rozpětí

Ukazatel úrokového rozpětí lze jednoduše definovat jako rozdíl mezi průměrnou výnosností úvěrů a průměrnou nákladovostí vkladů. Průměrná výnosnost úvěrů představuje výši úrokové sazby na poskytnuté úvěry a průměrná nákladovost vkladů představuje výši úrokové sazby za depozita. Do ukazatele je třeba zahrnout nejen vklady a úvěry u obchodních bank, ale i depozitní certifikáty a obligace. Správný obsah ukazatele úrokového rozpětí je důležitý, neboť při neúplném zahrnutí veškerých potřebných dat dochází k jeho značnému zkreslení. Výpočet ukazatele:¹⁵

$$\text{úrokové rozpětí} = \text{výnosnost úvěrů} - \text{nákladovost vkladů}$$

Čistá úroková marže

Ukazatel čisté úrokové marže vypočítáme jako poměr čistého úrokového výnosu a úročených aktiv. Tento ukazatel se skládá z čistého úrokového rozpětí, které zahrnuje rozdíl mezi průměrnou sazbou úročených aktiv a průměrnou sazbou úročených pasiv a dále ze zisku z čisté úrokové pozice.¹⁶

Čistý zisk

Zisk po zdanění neboli čistý zisk je pro banky velmi důležitým indikátorem, ale nemusí být prioritním. Čistý zisk lze vypočítat jako rozdíl hrubého zisku a daně z příjmu. Čistý zisk představuje pouze tu částku, kterou jakýkoli komerční podnik získal.

Bankovní kapitál k celkovým aktivům

Bankovní kapitál k aktivům je poměr bankovního kapitálu a rezerv na celkových aktivech. Kapitál a rezervy zahrnují prostředky poskytované vlastníky, nerozdělený zisk, obecné a zvláštní rezervy, rezervy a úpravy ocenění. Kapitál zahrnuje třídu 1 kapitálu, což je společný rys v bankovních systémech všech zemí. Dále zahrnuje celkový regulační kapitál, který zahrnuje několik uvedených typů podřízených dluhových nástrojů, které nemusí být splaceny v případě, že finanční prostředky jsou na minimální úrovni kapitálu, (ty zahrnují třídu 2 a třídu 3 kapitálu). Celková aktiva zahrnují všechny nefinanční a finanční aktiva.¹⁷

¹⁵ BABOUČEK, I. Analýza a hodnocení finanční situace banky na základě veřejně přístupných informací. In Bankovníctví. č. 13 (1996), roč. IV. ISSN 0015-1920

¹⁶ HRDÝ, Milan. *Oceňování finančních institucí*. Praha: Grada, 2005. s. 55

¹⁷ World bank. *Bank capital to assets ratio* [online]. 2014 [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/FB.BNK.CAPA.ZS>

Likvidní aktiva k celkovým aktivům

Tento ukazatel představuje podíl objemu likvidních aktiv, tj. aktiv, která jsou pohotově k dispozici ke krytí závazků, ve vztahu k celkovému objemu aktiv. Likvidní aktiva zahrnují pokladní hotovost a pohledávky vůči centrálním bankám, dále pohledávky vůči úvěrovým institucím a ostatním klientům splatné na požádání a dluhopisy vydané centrálními bankami a vládními institucemi.¹⁸

1.3 Centrální banka

Historický vznik centrálních bank se postupně stával důležitým prvkem ve vyspělých ekonomikách. Centrální banky mají dnes své nezastupitelné místo v jakékoli formě ekonomiky. Podle ekonomiky dané země mají centrální banky někdy odlišné funkce a postavení. Bývá zachována funkce regulace a dohledu bankovního sektoru obecně pro všechny centrální banky. Dají se nalézt i země, ve kterých centrální banky neexistují.

„Centrální banky, dříve nazývané také emisní banky, jsou instituce, které:

- mají emisní monopol na hotovostní peníze – bankovky, popř. i mince,*
- provádějí bankovní systém,*
- regulují bankovní systém.“¹⁹*

První centrální banky začaly vznikat již v 17. století. Dnešní podoba centrálních bank se začala rozvíjet od poloviny 19. století nebo až po 2. světové válce. Počáteční důvody, které vedly ke vzniku centrálních bank, byly finanční zájmy panovníka. Panovník viděl v centrální bance instituci, která vždy doplnila peněžní prostředky do státní pokladny. Dále chtěl panovník mít moc nad pohyby finančních prostředků ze státní pokladny. Hlavním úkolem prvních centrálních bank bylo vedení účtů pro vládu (panovníka) a úvěrování státních financí. Neomezené úvěrování státní pokladny nebylo dlouhodobě udržitelné a doházely k finančním krizím. V současnosti jsou centrální banky téměř v každé zemi samostatnými a nezávislými institucemi. Úvěrování státního rozpočtu je tedy zakázanou operací. Důležitým důvodem pro vznik centrálních bank se později stala centralizace emise peněz, která měla upevnit emisní systém.

¹⁸ ČNB. *Metodické vysvětlivky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_zdravi/fsi_ukazatele_metodika.html

¹⁹ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 26

Postavení centrálních bank a jejich činnosti se postupně měnily a vyvíjely. První zásady formuloval Montagu Collet Norman, který byl guvernérem centrální banky ve Velké Británii v letech 1920 – 1944. Těmito zásadami byly:

- nekonkurovat jinými bankám v obchodní činnosti a investičních aktivitách;
- nezávislost instituce, vykonávající operace pro vládu;
- banka pro potřeby ostatních bank;
- vedení účetnictví pro ostatní banky;
- regulace a dohled nad bankovním sektorem;
- poskytování úvěrů bankám;
- sledování měnového cíle, zajištění stability, bezpečnosti a efektivnosti bankovního sektoru.²⁰

1.3.1 Funkce centrální banky

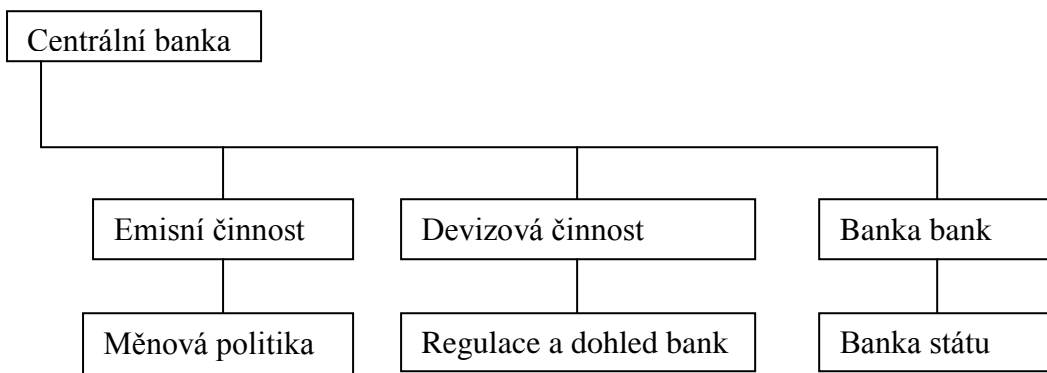
Centrální banky zejména ve vyspělých zemích plní v zásadě stejné funkce. CB jsou zvláštními institucemi, jen ony mohou plnit tyto následující funkce:

- emise hotovostních peněz,
- banka pro ostatní banky,
- provádí měnovou politiku,
- banka státu,
- provádí dohled nad bankovním sektorem,
- regulaci činností ostatních bank.

CB provádí ještě další činnosti jako je např. statistická činnost nebo zastupování státu v mezinárodních finančních institucích.

Cílem CB je péče o měnovou stabilitu. Sledují i jiné dílčí cíle jako je cílování inflace, tj. udržitelná míra inflace, vyhláší úrokové sazby, jejich výše by měla odpovídat potřebám ekonomiky v daném státě.

²⁰ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 26

Obrázek 2: Funkce centrální banky v tržní ekonomice v současnosti²¹

Většinou mají CB výsadní postavení, tj. monopol na emisi bankovek. Jedná se pouze o emisi hotovostních bankovek, kdy CB užívají své monopolní postavení. Znamená to, že jako jediné banky v zemi plní tuto funkci. V současnosti se stále více setkáváme s bezhotovostními transakcemi peněz a dochází tedy ke snižování emise hotovostních bankovek.

Banka pro ostatní banky (banka bank)

„Centrální banky vystupují vůči ostatním bankám v zemi jako jejich bankéři. Přijímají vklady od bank, poskytují bankám úvěry, provádějí s bankami operace s cennými papíry, vedou bankám účty a provádí zúčtování mezi nimi.“²² Ostatní banky v zemi mají povinnost ukládat u CB povinné minimální rezervy. Na účtech CB mohou uložit i další volné peněžní prostředky zejména pro mezibankovní platební styk.

CB poskytují obchodním bankám úvěry. Tyto úvěry jsou pro banky snadno dostupným a levným zdrojem, neboť úrokové sazby z úvěru jsou nízké. Důvody, které vedou banky k rozhodnutí o přijetí úvěru od CB, jsou např. problémy se zajištěním likvidity či při zajištění solventnosti banky.

Provádění měnové politiky

Měnová politika patří mezi nejvýznamnější funkce CB. Je zde snaha o regulaci množství peněz v oběhu. CB nemají plně pod kontrolou vývoj množství peněz v ekonomice, protože ostatní banky mohou také emitovat bezhotovostní peníze. CB provádí další operace, kterými ovlivňují úrokové sazby či měnový kurz. Velkou roli zde hraje rozsah samostatnosti dané CB.

²¹ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 33

²² REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 35

Banka státu

CB vede účet státního rozpočtu, který také spravuje. Provádí operace pro vládu, centrální i místní orgány správy. V případě schodku státního rozpočtu mohou CB zabezpečit emisi státních pokladničních poukázek. Správa státního rozpočtu může být v některých zemích v kompetenci jiné pověřené instituce, z důvodu možných konfliktů s měnovou politikou. V tržních ekonomikách je přímé úvěrování státního rozpočtu zakázáno. CB může získat státní cenné papíry a prodat je na kapitálovém trhu.

Regulace a dohled nad bankovním sektorem

CB jsou nadřazené obchodním bankám a plní funkci regulátora pravidel činností ostatních bank. CB většinou také dohlíží na plnění funkcí a dodržování pravidel. Nejen pravidla, ale i rozsah činností obchodních bank je vymezen v zákoně. I CB musí plnit funkci regulace a dohledu v souvislosti s platnými zákonnými předpisy v dané zemi.

Pro lepší dohled a regulaci základních pravidel činnosti bankovních institucí stanovil Basilejský výbor pro bankovní dohled pravidla, která musí splňovat každá bankovní instituce. Tato pravidla jsou nazývána jako Basel. Jako první dokument byl vytvořen Basel I, kterým se sjednotil dohled a regulace bankovních institucí v rámci zemí EU. K vytvoření pravidel Basel vedl nebezpečný pokles kapitálové vybavenosti bank z důvodu silné konkurence. Basel I stanovil minimální míru kapitálové přiměřenosti na 8 %. Kapitálová přiměřenost se vypočte jako poměr kapitálu a rizikově vážených aktiv. V pravidlech Basel I bylo zahrnuto pouze úvěrové riziko.²³

V roce 2004 byla schválena nová kapitálová pravidla, tzv. Basel II. Tato pravidla již zahrnovala úvěrová, tržní a operační rizika. I přes všechna tato dohledová opatření se v průběhu finanční krize ukázalo, že banky byly podkapitalizované, tj. jejich poměr majetku ke kapitálu byl pouze ve výši 4 %. Evropské banky začaly pravidla Basel II plnit až od roku 2008. Tato pravidla se potýkala s jistým nedostatkem, kterým byl jejich procyklický charakter a závislost na ratingových agenturách. Stále však platila pravidla obsahující Basel I.

V roce 2010 byl schválen upravený balíček kapitálových pravidel pod názvem Basel III. Tato pravidla zpřísnila kapitálové požadavky, požadují kvalitnější kapitál. V Basel III je vytvořen nový požadavek, který zavádí vytvoření tzv. bezpečnostního polštáře. Bezpečnostní

²³ Česká spořitelna. *Base III: Požadavky nové regulace a její dopad na bankovní sektor* [online]. 2010 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Tiskove_centrum/Prezentace_novinari/Prilohy/101208_Basel_III_dopady_regulace.pdf

polštář mají banky vytvářet ve výši 2,5 % vlastního kapitálu od roku 2016. Na to, aby banky dosáhly dané výše bezpečnostního polštáře, mají čas až do roku 2019.²⁴

Devizová činnost

Do devizové činnosti spadá držba devizových rezerv státu a operace s nimi na devizovém trhu CB. „Operace centrální banky s devizovými rezervami (včetně rezerv zlata) mají čtyři základní motivy:

- udržování hodnoty devizových rezerv;
- zabezpečování devizové likvidity země;
- zajišťování výnosnosti devizových rezerv;
- ovlivňování vývoje měnového kursu domácí měny prostřednictvím nákupů, resp. prodejů domácí měny za zahraniční měny.²⁵

Ve vyspělých zemích je možná volná směna domácí měny za zahraniční a naopak.

Další činnosti centrální banky

CB vystupuje jako reprezentant dané země v měnové oblasti. Nejvyšší management CB se účastní některých zasedání mezinárodních organizací a institucí a dalších mezinárodních konferencí. Vedoucí představitelé CB se setkávají zejména s představiteli (zástupci) Mezinárodního měnového fondu a Mezinárodní banky pro obnovu a rozvoj. Řeší se měnové otázky, tj. měnová politika, dohled nad bankami v evropských státech a regulace bank.²⁶

1.3.2 Nástroje centrální banky

CB používá ke svým činnostem nástroje měnové politiky, především v tržní ekonomice. Za základní rozdělení nástrojů měnové politiky se považuje rozdělení na přímé a nepřímé nástroje.

Přímé nástroje jsou považovány za účinnější než nepřímé nástroje. Jejich použití však přináší i negativní vlivy. Omezují podnikatelskou samostatnost CB, také jsou vymezeny selektivně pro různé skupiny bank. CB tento nástroj využívají jen výjimečně a pouze v krátkém období.

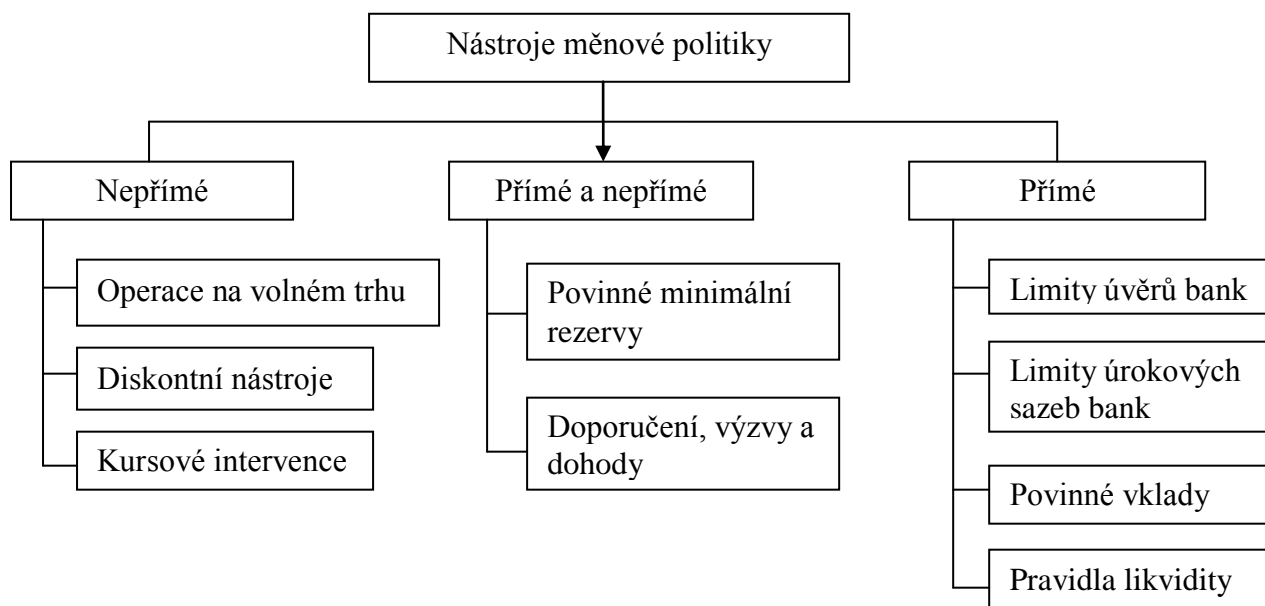
Nepřímé nástroje jsou konstruovány pro všechny banky stejně. Vliv těchto nástrojů je plošný a zahrnuje veškeré banky v dané zemi. Tyto nástroje jsou volnější, neboť banky na ně

²⁴ JUROŠKOVÁ, Lenka *Ekonomie regulace: Lekce z globální finanční krize*. Praha: Vladimír Lelek, 2010. s. 60

²⁵ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 34

²⁶ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011.

mohou, ale nemusí reagovat. Neomezují samostatnost v rozhodování bank, ale mají vliv na podnikání bank.

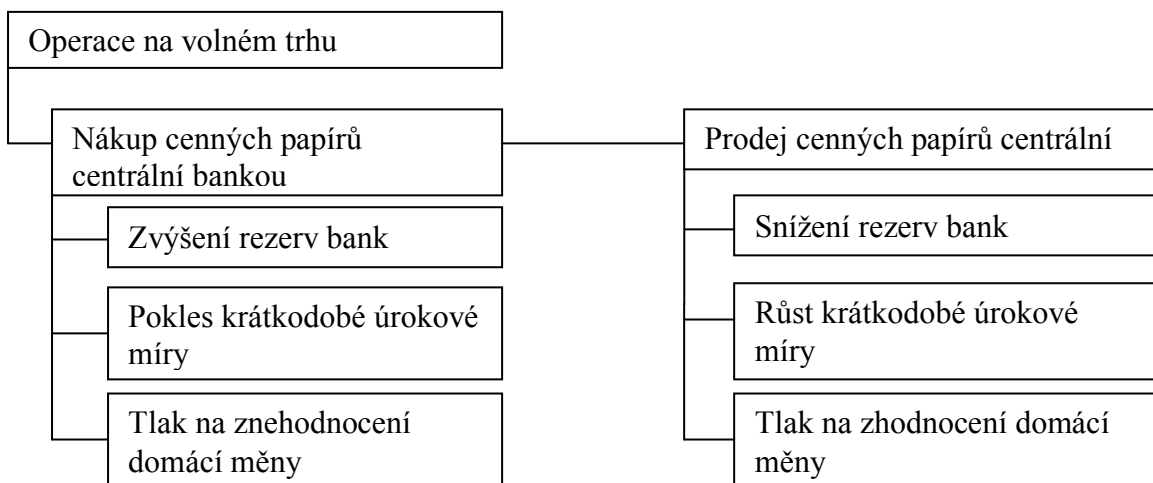
Obrázek 3: Členění nástrojů měnové politiky²⁷

Mezi nepřímé nástroje se řadí operace na volném trhu, diskontní nástroje a kurové intervence. Rozlišují se také rezervy a doporučení, výzvy a dohody. Do přímých nástrojů patří limity úvěrů bank, limity úrokových sazeb bank, povinné vklady, pravidla likvidity.

1.3.3 Nepřímé nástroje

Operace na volném trhu jsou velmi účinné např. při regulaci měnové báze, tj. rezerv bank a při ovlivňování krátkodobé úrokové míry. Operacemi na volném trhu se rozumí „nákupy nebo prodeje cenných papírů CB obchodním a dalším bankám v domácí měně, s cílem regulace rezerv nebo krátkodobé úrokové míry. Tyto operace jsou prováděny jako bezhotovostní mezi CB a domácí bankou. CB obchodují při regulaci rezerv bank s c. p. v zaknihované podobě. Nejčastěji se jedná o c. p. státní nebo c. p. ve vlastnictví banky, jiných bank či nebankovních subjektů. Obchoduje se tedy s vlastními c. p. nebo s cizími c. p. v domácí měně.

²⁷ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 221

Obrázek 4: Operace na volném trhu²⁸

V bilanci CB se sleduje vliv operací na volném trhu na rezervy bank. Nákup a prodej c. p. způsobí pokles rezerv banky. Při nákupu a prodeji cizích c. p. jsou dané operace provedeny před lhůtou jejich splatnosti. Emitent odkupuje c. p. na svůj účet v den jejich splatnosti. Cenné papíry vlastněné CB mohou být také koupeny před lhůtou jejich splatnosti nebo je může banka prodat dál. I zde dochází ke zvýšení rezerv. Veškeré operace závisí na ochotě ostatních bank s CB obchodovat.

Druhy operací na volném trhu

Rozlišují se 3 základní druhy operací, kterými jsou přímé operace, repo operace a switch operace. Při využití přímých operací dochází k trvalému vlivu na rezervy bank, prostřednictvím nákupů a prodejů CB cizích c. p.

Repo operace se člení na 2 druhy operací. Jsou to reverzních, tj. dodávací operace a prosté, tj. stahovací operace. Při reverzních operacích CB nakoupí c. p., které později prodá. Tím dochází k dočasnému zvýšení bankovních rezerv. Při prostých operacích CB provede operaci opačně. CB prodá c. p. a později je nakoupí zpět, což způsobí dočasný pokles rezerv bank. Zpětný odkup či prodej může CB uskutečnit jako termínovanou nebo netermínovanou repo operaci. Více se využívají termínované repo operace, které zajistí CB lepší kontrolu vlivu na rezervy bank.

Poslední switch operace nezmění objem c. p. CB a nezmění se tedy ani její bilance. Tyto operace spočívají ve výměně c. p. za takové c. p., které budou mít jinou lhůtu splatnosti. Nedochozí tedy k přímému vlivu na rezervy bank. Cílem switch operací je úhrada úrokových

²⁸ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 223

rozdílů. Jestliže CB vymění c. p. s delší dobou splatnosti za c. p. s kratší dobou splatnosti, musí uhradit úrokový rozdíl. Při opačné výměně c. p. CB obdrží úrokový rozdíl.

Dále se mohou operace členit podle jejich nutné reakce a to na aktivní a vynucené operace. Aktivní operace změní rezervy bank, vynucené operace mají za úkol stabilizovat nežádoucí vývoj rezerv bank, který vznikl vlivem jiných faktorů. Může se jednat o stabilizaci státních cenných papírů.

Průběh operací

„Operace na volném trhu začínají vyhlášením nabídky CB, v níž uvádí:

- *zda bude nakupovat či prodávat cenné papíry,*
- *druh a objem cenných papírů určených k obchodování,*
- *druh operací – přímé, repo nebo switch,*
- *popřípadě i cenu, resp. úrokovou sazbu cenných papírů,*
- *způsob operací – aukce či tendry, a jejich bližší podmínky.*²⁹

Aukce znamená veřejnou dražbu daného produktu či služby. Zde se jedná o dražbu c. p., kde všechny banky mají k dispozici veškeré údaje o c. p.. Při tendru banky nemají k dispozici údaje o c. p., což připomíná spíše obálkové obchody.

Emise státních cenných papírů

Stát je nucen v situaci státního deficitu vydat krátkodobé státní cenné papíry (např. státní pokladniční poukázky). CB tyto c. p. nakoupí pouze, jedná-li se o krátkodobé krytí deficitu. Krytí dlouhodobých deficitů CB by již znamenalo monetizaci státního dluhu, což by se odrazilo i na vývoji ekonomiky v dané zemi.

Finanční deriváty

Finanční deriváty představují nástroje, jejichž hodnota je odvozena od cenných papírů, komodit, akciových indexů, měn, úrokových sazeb či dluhopisů. Tyto nástroje mají termínový charakter, tzn., že obchodování s deriváty je časově ohraničeno (omezeno). Obchody jsou uskutečňovány prostřednictvím devizového trhu, tj. trhy se vklady v cizích měnách.

Rozlišují se různé druhy derivátů např. dle podkladového instrumentu, dle charakteru práva a dle formy obchodování. Dle podkladového instrumentu se dále deriváty člení na:

- deriváty na tržní rizika,

²⁹ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 227

- deriváty na úvěrová rizika,
- deriváty na jiná rizika.

Dle charakteru práva se rozlišují pevné termínové kontrakty, kam patří tzv. forwards, futures a swapy. Druhým typem kontraktů jsou tzv. opční kontrakty. Podle posledního hlediska, formy obchodování se rozlišují burzovní a mimoburzovní deriváty. Základní druhy finančních derivátů jsou instrumenty zvané forwards, futures, swapy a opce.

Obchody s forwards probíhají na trzích OTC (tj. neorganizované trhy). Představují pevně sjednané kontrakty na budoucí nákup či prodej určitého instrumentu.³⁰ Ve velké většině obchodů s forwards se jedná o dohody o termínové úrokové sazbě.

Futures obchody probíhají pouze na burze. Tyto obchody mají přesně stanovenou částku, s kterou se obchoduje a dobu splatnosti daného instrumentu. Banky využívají obchody s futures z důvodu pomoci se zajistit proti měnovému riziku. Výhoda těchto obchodů spočívá v nízkých nákladech na danou operaci a také poskytují možnost okamžitého vypořádání zisku nebo ztráty po uzavření příští operace u clearingové ústředny na burze.

Swapy zavazují kupujícího i prodávajícího k výměně finančních aktiv nebo úrokových plateb. Obchody se swapy jsou termínované operace a probíhají především na OTC trzích. Pouze u měnových swapů dochází ke kombinaci termínované a promptní operaci.

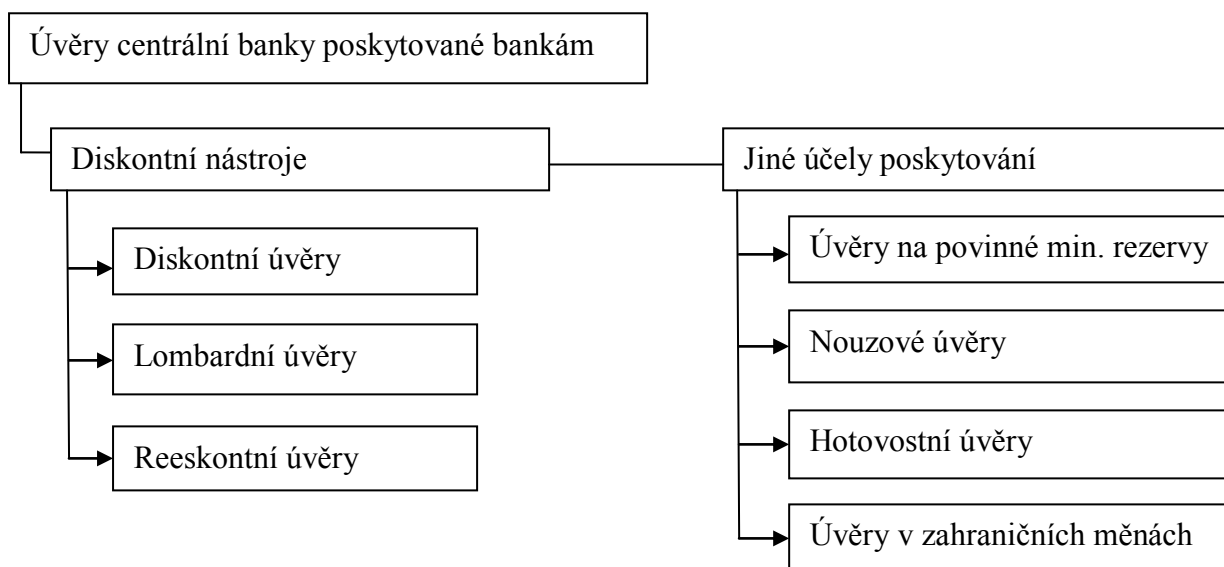
Obchody s opcemi mohou probíhat na burze i mimo burzu. Vlastník opce získá právo v budoucnosti koupit či prodat určitý objem deviz za předem dohodnutý kurs.

Obchodování s výše uvedenými finančními deriváty je velmi rizikové neboť zisk (resp. ztráta) závisí pouze na situaci na devizovém trhu. Banky mohou ovlivnit devizový trh, ale nejen ony. Trh ovlivňují i politické a ekonomické situace v cizích zemích, které na daném trhu obchodují. Obchody jsou tedy značně rizikové.³¹

Dalšími nástroji měnové politiky jsou diskontní nástroje. Mezi diskontní nástroje patří úvěry, úrokové sazby z úvěrů, úrokové sazby z rezerv bank a úrokové sazby z cenných papírů. Tyto nástroje jsou prováděny mezi centrální bankou a ostatními bankami. Banky se samy rozhodují kdy a zda vůbec diskontní nástroje využijí.

³⁰ REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. Ostrava: Key Publishing, 2011.

³¹ REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. Ostrava: Key Publishing, 2011.

Obrázek 5: Úvěry centrální banky z hlediska měnové politiky³²

Diskontní úvěry jsou takové úvěry, které CB poskytuje ostatním bankám za diskontní sazbu. Diskontní sazba je stanovena jako dolní mez pro pohyb krátkodobých úrokových sazeb na peněžním trhu. Z tohoto důvodu představují diskontní úvěry pro ostatní banky levný zdroj finančních prostředků. Pro čerpání těchto úvěrů nemusí banky splňovat žádné zvláštní podmínky, centrální banky někdy nevyžadují ani žádné krytí pro řádné splacení úvěru.

Banky by však měli být vysoce bonitní tedy mít kvalitní aktiva, mít dostatečné finanční zdraví. V případě, že již banka někdy v minulosti čerpala diskontní úvěr, pak se prověřuje dané (bez) problémovost při splácení předešlého úvěru. Nevýhodou diskontních úvěrů je jejich krátkodobost a malý objem poskytovaných finančních prostředků. Doba splatnosti je maximálně tři měsíce, ale hovoří se spíše o poskytování úvěru přes den. Tento nástroj je pro CB téměř bezrizikový, především když je úvěr kryt odkupem cenných papírů.

Dalším diskontním nástrojem jsou lombardní úvěry. Tyto úvěry jsou také krátkodobé, poskytují se maximálně na dobu devadesáti dnů, někdy mohou být poskytnuty pouze přes noc. Lombardní úvěry poskytuje centrální banka i proti zástavě cenných papírů. O tyto úvěry banky většinou žádají při problémech s likviditou. Poskytování lombardních úvěrů je tedy pro CB více rizikové než u diskontních úvěrů. I z tohoto úvěru platí ostatní banky lombardní sazbu, která činí 0,5 % za měsíc. To představuje vyšší úročení než je u diskontních úvěrů.

Reeskontní úvěry jsou opět poskytované na krátké období kryté odkupem cenných papírů. Tyto úvěry využívají obchodní banky při doplnění likvidity. Je zde menší požadavek na bonitu cenných papírů.

³² REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 231

Diskontní nástroje resp. různé druhy úvěrů jsou poskytovány v domácí měně, pouze domácím bankám a většinou v přímé podobě. Úrokové sazby z daných úvěrů vyhláší CB v daném státě. Tyto nástroje používají centrální banky k regulaci bankovních rezerv a ovlivnění úrokových sazeb a měnového kursu.

Posledními nepřímými nástroji měnové politiky jsou kursové intervence. Kursové intervence ovlivňují měnový kurs. Měnový kurs je tvořen interakcí nabídky a poptávky na devizovém trhu. Centrální banky musí pro změnu měnového kursu ovlivnit vztah mezi nabídkou a poptávkou zahraniční a domácí měny. CB může dané intervence provádět přímo či nepřímo. Většinou se intervence provádí přímým nákupem či prodejem zahraničních měn za domácí měnu. Intervence jsou vždy bezhotovostní. Nepřímé intervence provádí CB změnami vlastních úrokových sazeb.

1.3.4 Přímé a nepřímé nástroje

Další skupinou nástrojů měnové politiky jsou takové nástroje, u kterých nelze jednoznačně říci, zda patří do přímých nebo nepřímých nástrojů. Takovými nástroji jsou povinné minimální rezervy. Povinné minimální rezervy jsou stanoveny určitou sazbou a základnou z přijatých vkladů dané obchodní banky. Tento nástroj slouží k vytváření rezerv pro případné problémy bank např. s likviditou. Obchodní banky tento povinný nástroj vnímají spíše negativně, neboť snižuje finanční prostředky banky pro poskytování úvěrů a dalších bankovních činností a tím oslabuje konkurenceschopnost bank vůči nebankovním subjektům. Subjekty, které nejsou bankami, neodvádí žádné povinné minimální rezervy a mohou klientům nabídnout atraktivnější produkty a výhodnější podmínky nejen při poskytování úvěrů. Při neplnění daného nástroje zaplatí banky určitou sankci CB za jeho porušení.³³

Dále lze jen těžko určit, zda doporučení, výzvy a dohody patří mezi přímé či nepřímé nástroje měnové politiky. Doporučení, výzvy nebo dohody se uskutečňují mezi centrální bankou, která je jejich hlavním realizátorem a ostatními obchodními bankami. Doporučení mají podobu spíše verbálního charakteru, kterým centrální banka vyjadřuje přání, aby se příslušná obchodní banka v budoucím období chovala podle daného doporučení. Výzvy jsou důraznějším a více konkrétnějším nástrojem než doporučení. Dohody mezi centrální bankou a danou obchodní bankou mají převážně písemnou formu. Podpisem se stává dohoda závazná a v případě jejího neplnění bankou hrozí možnost udělení peněžité sankce ze strany centrální banky. Centrální banka může jinou banku potrestat za neplnění doporučení, výzvy či dohody i např. snížením limitu nebo zamítnutím poskytnutí diskontního či jiného úvěru. Převážná

³³ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011.

většina obchodních bank tyto nástroje dodržuje, neboť jim záleží na jejich dobré pověsti a důvěryhodnosti nejen ze strany centrální banky, ale i stávajících a potenciálních klientů dané banky.

1.3.5 Přímé nástroje

Přímé nástroje představují největší zásah do rozhodování obchodních bank. Pokud to není nutné, tak centrální banka využívá spíše nepřímé nástroje. Do přímých nástrojů spadají limity úvěrů bank, limity úrokových sazeb bank, povinné vklady a pravidla likvidity.

Při použití limitů úvěrů bank centrální banka omezí objem úvěrů, které banka může poskytnout svým klientům. Tím dojde k tlaku na banku, která je nucena zvýšit úrokové sazby z úvěrů i mezibankovní sazby.

Centrální banka může ovlivnit vývoj úrokových sazeb z úvěrů a vkladů prostřednictvím limitů úrokových sazeb bank. U úrokových sazeb z úvěrů se jedná o stanovení maximálních úrokových sazeb. Nelze však s jistotou určit jak se obchodní banky zachovají v případě, že se zvýší limity pro úrokové sazby z úvěrů. Pokud se jedná o úrokové sazby z vkladů, může centrální banka stanovit maximální nebo minimální limit. Jestliže centrální banka sleduje cíl zvýšit úspory vkladatelů, tak zvýší limit pro úrokové sazby z vkladů. Dojde k přilákání klientů do obchodních bank, kteří si zde uloží své volné peněžní prostředky. Znevýhodňuje se poskytování úvěrů a hypoték, kde dlužníci zaplatí na úrocích více. Snižuje se tedy poptávka po úvěrových produktech bank a jim se tak snižují zisky.

Dalším přímým, ale ne příliš využívaným nástrojem měnové politiky jsou povinné vklady. Povinnost vytvářet tyto vklady se nevztahuje na obchodní banky. Tato povinnost může vzniknout například ministerstvům či státním fondům. Centrální banka chce mít prostřednictvím povinných vkladů, které se provádějí na jejich účtech, kontrolu nad pohybem peněžních prostředků na účtech určitých subjektů. Význam těchto povinných vkladů však klesá.

Pomocí pravidel likvidity centrální banka stanoví závaznou strukturu a rozdíly mezi aktivy a pasivy bank. Tento nástroj má sloužit k zajištění přiměřené úrovně likvidity bank. Pravidla likvidity znamenají určitý druh regulace ze strany centrální banky. Do pravidel likvidity lze zahrnout povinné minimální rezervy.

1.4 Bankovní soustava

„Bankovní systém v dané zemi tvoří centrální banka a síť obchodních bank, jejich vzájemné vztahy a rovněž jejich vztahy k okolí (podnikovému sektoru, domácnostem, státu, zahraničí).“³⁴ Podoba bankovního systému v dané zemi se odvíjí od její historie, tradic, stupně ekonomického rozvoje, struktury ekonomiky, procesu hospodářské a měnové integrace.

Ve vyspělých zemích fungují bankovní systémy založené na dvoustupňovém principu. Dvoustupňovému bankovnímu systému předcházela jednostupňový bankovní systém. Jednostupňový bankovní systém byl založen na neexistenci centrální banky, ale existovaly pouze banky komerční, které prováděly bankovní činnosti.

V centrálních ekonomikách se objevoval i bankovní systém založený na „monobance“. V jedné „monobance“ byla spojena funkce mikroekonomická i makroekonomická.

„V současných bankovních systémech jednoznačně převládá model univerzálního bankovníctví“³⁵ (s prvky dvoustupňového bankovního systému). V tomto modelu banky poskytují veškeré produkty komerčních bank tak i produkty investičního bankovníctví jako jsou emisní obchody, obchody s cennými papíry, depotní obchody, zprostředkování fúzí a akvizic). Výhody univerzálního bankovního systému mohou spočívat v tom, že klient má možnost získat veškeré produkty od jedné banky. Tím klient ušetří čas a vše vyřídí v jedné bance. Banky také v tomto systému mohou nabídnout své služby za výhodnější podmínky. K nevýhodám patří možný konflikt zájmů plynoucí ve vztahu banky ke klientovi, banky mají oligopolní postavení – malá konkurence mezi bankami a univerzální banky si nehlídají své provozní náklady, které poté nadměrně rostou.

V některých zemích funguje model odděleného bankovníctví. Tento model funguje na opačném principu než model univerzálního bankovníctví. Zde jsou oddělené obchody komerčního a investičního bankovníctví. Systém odděleného bankovníctví dříve fungoval v USA, kde jeho zavedení bylo reakcí na hospodářskou krizi v roce 1929. Dnes již v USA existuje model univerzálního bankovníctví. Model odděleného bankovníctví se vlivem zvyklostí a tradic uplatňuje ve Velké Británii.

1.4.1 Jednostupňový bankovní systém

Už z názvu tohoto bankovního sektoru vyplývá, že bankovní sektor fungoval pouze v jedné rovině. Pro jednostupňový bankovní systém je typická neexistence centrální banky.

³⁴ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2012. s. 88

³⁵ REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Praha: Management Press, 2012. s. 88

Veškeré banky se vyznačovaly homogenitou, tj. nelišily se kvalitou, obsahem ani žádným speciálním znakem. Bankovní sektor tvoří pouze komerční banky, které provádí bankovní činnosti. Tento bankovní systém se objevoval na počátku vývoje bankovníctví v zemích s centrálně plánovanou ekonomikou. V bývalých zemích s centrálně plánovanou ekonomikou hrála důležitou roli monobanka. Monobanka plnila jak mikroekonomické funkce, tak funkce spojené s měnovou politikou.

Nebyla zde žádná instituce, která by byla nadřazená komerčním bankám. Veškeré komerční banky poskytovaly různé bankovní produkty, ale žádná z nich nebyla zaměřena na poskytování pouze některého bankovního produktu. Jednalo se tedy o univerzální banky, které mohly provádět i emisi bankovek.³⁶

1.4.2 Dvoustupňový bankovní systém

Postupem času se zjednostupňového bankovního systému vyvinul dvoustupňový bankovní systém. Tento bankovní systém se skládá většinou z jedné centrální banky a několika obchodních bank. Centrální banka má určitá práva a povinnosti vůči obchodním bankám. CB je nadřazená instituce pro ostatní banky. Existence dvoustupňového bankovního systému je zakotvena v zákonech každé země, která tento bankovní systém používá. Dvoustupňový bankovní systém se objevuje v současnosti převážně v zemích s tržní ekonomikou. V samotné čisté podobě se spíše tento bankovní systém nevyskytuje. Ve většině zemí převládá tzv. model univerzálního bankovníctví s prvky dvoustupňového bankovního systému.

Některé obchodní banky se specializují na poskytování pouze některých bankovních produktů. V současnosti můžeme rozlišovat např. hypoteční banky, úvěrová družstva a družstevní záložny a stavební spořitelny.

³⁶ DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. Praha: Linde, 2005.

2 BANKOVNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

2.1 Historie bankovníctví České republiky

V období Československé republiky, tj. v období roku 1918 – 1939 byla k 1. dubnu 1926 založena Národní banka Československá. Tato banka byla soukromou institucí, ale přesto jí stát měl pod kontrolou. Jako jediná měla tato banka právo vydávat oběživo a provádět měnou politiku. Národní banka Československá tak jako dnešní Česká národní banka nesměla žádným způsobem úvěrovat stát.

Činnost Národní banky Československé byla přerušena v období protektorátu (1939 – 1945). Banka byla nejprve přejmenována na Národní banku Česko – Slovenskou a poté 31. 3. 1939 nesla název Národní bank pro Čechy a Moravu. Banka byla podřízena Německu a v jejím čele stál říšský zmocněnec. Tato banka však působila pouze na zemi Čech a Moravy a na území Slovenska vznikla Slovenská národní banka. Vedle české měny se do oběhu přidaly i německé maky a česká měna se výrazně znehodnocovala.

Po druhé světové válce byla činnost Národní banky Československé obnovena. Ovšem po únoru 1948 dochází k přechodu z centrálně plánované ekonomiky na řízenou ekonomiku. Došlo tedy ke vzniku nové centrální banky a to Státní banky Československé v roce 1950.

Po roce 1945 existovalo na území Československa více bankovních institucí jako například poštovní a komunální spořitelny, družstevní záložny nebo bankéřské domy.

Vláda se nejspíš nemohla smířit s tím, že zcela neovládá Státní banku Československou, a proto byla zestátněna. Družstevní záložny, poštovní a komunální spořitelny během roku 1950 začaly zanikat. Těmito centralizačními kroky došlo k vytvoření tzv. jednostupňového bankovního systému.

V období roku 1960 – 1989, kdy se náš stát stal Československou socialistickou republikou, došlo znovu i ke změně názvu centrální banky. V roce 1964 byla založena Československá obchodní banka, kterou vlastnil stát. Československá obchodní banka se stala specializovanou bankou pro úvěrové a zahraniční operace.

Období od roku 1950 – 1989 lze označit za období „monobanky“, kdy fungovala Československá obchodní banka a všechny ostatní banky plnily svoji činnost jako specializované banky pod Státní bankou Československou.

V dalším novém politickém uspořádání naší země, kdy jsme se v období 1990 – 1992 stali Českou a Slovenskou federativní republikou dochází k bankovní reformě. Doposud

nejdůležitější Státní banka Československá, která přecházela na tržní ekonomiku, se rozdělila na Komerční banku Praha a Všeobecnou úvěrovou banku Bratislava.

Roku 1993 dochází k rozdělení Československa na Českou republiku a Slovenskou republiku. Vznikly tedy dva samostatné státy se dvěma nově založenými centrálními bankami. Na území Česka od 1. 1. 1993 působí Česká národní banka. Důležitý je také vznik české koruny.³⁷

Česká národní banka působí dodnes a má monopol na emisi bankovek a mincí. Hlavním cílem České národní banky je udržování měnové stability. Její fungování, plnění cílů a provádění různých operací je upraveno zákonem ČNB.

Vedle ČNB existují další obchodní banky, mezi nejstarší můžeme zařadit Českou spořitelnu či Komerční banku. Došlo tedy k vytvoření dvoustupňového bankovního systému. Dokonce na bankovním trhu můžeme dnes opět najít i družstevní a spořitelní záložny nebo úvěrová družstva.

2.2 Česká národní banka

Česká národní banka je právnickou osobou, která sídlí v Praze a její působnost spadá do oblasti veřejného práva. ČNB je ústřední bankou ČR a vykonává dohled nad finančním trhem. Je nezávislou finanční institucí a řídí se zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně je vymezeno fungování, provádění činností a různé bankovní operace a další funkce. Tento zákon byl v roce 2013 novelizován. Novela zákona o ČNB je účinná od 17. 8. 2013. „Dne 2. 8. 2013 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 227/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.“³⁸

Tato novela uceluje, zpřesňuje, mění a ruší některé části zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Dochází k většímu souladu s právními předpisy Evropské unie. Důležité je také větší zpřesnění majetkového vlastnictví ČNB a použití devizových rezerv. Další upřesnění se týká působení ČNB v oblasti péče o bezpečnost, rozvoj platebních a vypořádacích systémů a stabilitu. Dochází také ke zrušení Výboru pro finanční trh, který sloužil jako poradní orgán bankovní rady v oblasti dohledu nad finančním trhem. ČNB měla ve své pravomoci vydávání speciálního regulatorního nástroje neboli předpisu, tuto pravomoc však novelou ztrácí.

³⁷ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011.

³⁸ ČNB. *O ČNB* [online]. 2013 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/

2.2.1 Cíle České národní banky

Hlavním cílem České národní banky je péče o cenovou stabilitu a zdravý měnový vývoj. ČNB sleduje i další cíle jako např.: ekonomický růst, zaměstnanost či inflaci. Cenová stabilita představuje mírný růst cenové hladiny, který měříme indexem spotřebitelských cen. Centrální banky ve vyspělých ekonomikách zaměřují růst tohoto indexu zhruba kolem 2 %.

Pojetí cenové stability se postupně vyvíjelo až do dnešní podoby, kdy centrální banka využívá cestu cílování inflace k dosažení cenové stability. Jako první cestou k cenové stabilitě se využíval režim s implicitní nominální kotvou, který „spočíval v cílování určit veličiny přijaté interně v rámci CB, aniž by došlo k jejímu explicitnímu vyhlášení“. Aby mohla tato cesta správně fungovat, je zapotřebí vysoké důvěryhodnosti centrální banky. Další cestou bylo fixování měnového kurzu, což znamenalo, že odpadla kurzová rizika z důvodů jinak kolísavého kurzu měny. Tento způsob využívalo např.: Dánsko nebo Pobaltské státy. ČNB do roku 1997 využívala k cenové stabilitě cestu řízení množství peněz v oběhu, kdy byla snaha pouze o mírný růst množství peněz v oběhu. Dnes ČNB využívá cílování inflace, kdy se snaží dosáhnout mírného růstu cen prostřednictvím vhodně nastavených úrokových měr. Cílování inflace se používá od roku 1998.³⁹

2.2.2 Bankovní rada České národní banky

Nejvyšším rozhodovacím a řídicím orgánem ČNB je bankovní rada. Bankovní radu ČNB tvoří celkem sedm členů, kteří jsou do svých funkcí jmenováni a odvoláváni prezidentem. Bankovní radu tvoří jeden guvernér, dva viceguvernéři a čtyři ostatní členové. Členové jsou jmenováni na dobu šesti let, ale žádný člen nemůže být jmenován více než dvakrát. „Členem bankovní rady může být jmenován občan České republiky, který

- a) je plně způsobilý k právním úkonům,
- b) má ukončené vysokoškolské vzdělávání,
- c) je bezúhonný (resp. jakákoli fyzická osoba, která nebyla pravomocně odsouzena pro trestný čin),
- d) je v měnových záležitostech nebo v oblasti finančního trhu uznávanou a zkušenou osobností“⁴⁰

³⁹ ČNB. *Měnová politika: cílování* [online]. 2013 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/

⁴⁰ ČR. Zákon č. 6/1993 o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sb.* 2013. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_o_cnb.pdf

Členové bankovní rady jsou ve vztahu k ČNB na základě pracovní smlouvy jejími zaměstnanci. Člen bankovní rady ve své funkci skončí tehdy, jestliže „*uplyne jeho funkční období*“ nebo „*přímo dnem bezprostředně následujícím po dni doručení písemného odvolání z funkce nebo písemně učiněného vzdání se funkce anebo pozdějším dnem uvedeným v doručeném odvolání nebo vzdání se funkce*“.⁴¹

Do činnosti bankovní rady spadá měnová a makroobezřetnostní politika a jejich nástroje. Dále dohlíží na hospodaření a fungování všech finančních a ostatních institucí v ČR, které tvoří finanční trh. Dalšími kompetencemi bankovní rady jsou např.: schvalování rozpočtu ČNB, stanovení zásad činností a obchodů ČNB, stanovení druhů fondů ČNB (výše a použití fondů) a stanovení mzdových a dalších požitků guvernéra.

2.2.3 Funkce a nástroje České národní banky

Operace na volném trhu

Operace na volném trhu ovlivňují vývoj úrokových sazeb. Tyto operace se realizují nejčastěji prostřednictvím repo operací. Dané repo operace jsou krátkodobé. Repo operace lze rozdělit z hlediska pravidelnosti a cíle na hlavní a doplňkový měnový nástroj a na nástroje jemného ladění.

Doplňkové měnové nástroje se uskutečňují formou tendru po dobu maximálně 3 měsíců. Repo sazbou je myšlena aktuální sazba peněžního trhu v době vypsání tendru. Tento doplňkový měnový nástroj v současné době ČNB nevyužívá. Naposledy byl nástroj použit v roce 2001.

Do nástrojů jemného ladění spadají devizové operace a operace s cennými papíry. Tyto operace se téměř nevyužívají, jsou předurčeny ke krátkodobým výkyvům v likviditě trhu, kdy dochází ke snížení stability úrokových sazeb.⁴²

Působením bankovní krize v roce 2013 ČNB uměle oslabila českou korunu vůči euru. ČNB chce udržovat přibližný kurz na 27 Kč/EUR. Na tento krok měl vliv vývoj inflace, kdy v ČR inflace klesala pod 1 % a banka se obávala případné deflace. Oslabením koruny banka podpořila české exportéry, neboť růst exportu je tahounem české ekonomiky.

⁴¹ ČR. Zákon č. 6/1993 o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sb.* 2013. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_o_cnb.pdf

⁴² ČNB. *Měnově-politické nástroje* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

Povinné minimální rezervy

Tento nástroj slouží primárně k zabezpečení dostatečné likvidity bank. Všechny obchodní banky i pobočky zahraničních bank na území ČR mají povinnost vytvářet ze své bilance povinné minimální rezervy. Tyto rezervy se jim zhodnocují sazbou PMR, která je e výši 2 %. Tuto sazbu stanovuje ČNB.

Diskontní nástroje

Diskontní nástroje spočívají v nastavení úrokových sazeb ČNB a poskytování diskontních a lombardních úvěrů. Diskontní úvěry poskytuje ČNB bankám pouze po překlenutí krátkodobého období při problémech s likviditou. Do diskontních úvěrů spadají také reeskontní úvěry. Reeskontní úvěry znamenají odkup cenných papírů ČNB od ostatních bank.

Lombardní úvěr poskytuje ČNB ostatním bankám proti zástavě směnek. Automatické facility se rozlišují na depozitní a úvěrové. Při depozitních facilitách ukládají banky vklady přes noc u ČNB. Analogicky u úvěrových facilit se jedná o úvěr přes noc poskytnutý ČNB ostatním bankám.⁴³

V následující tabulce číslo 2 jsou uvedeny aktuální úrokové sazby.

Tabulka 2: Aktuální nastavení základních měnověpolitických nástrojů⁴⁴

Druh úrokové sazby	Výše úroková sazby	Platnost úrokové sazby od
2T repo sazba	0,05 %	2. 11. 2012
diskontní sazba	0,05 %	2. 11. 2012
lombardní sazba	0,25 %	2. 11. 2012
povinné minimální rezervy	sazba z primárních vkladů	platnost úrokové sazby od
banky	2,00 %	7. 10. 1999
stavební spořitelny a ČMZRB	2,00 %	7. 10. 1999

2.3 Bankovní soustava v České republice

„V ČR je již od roku 1990 dvouúrovňová bankovní soustava, 1. stupeň tvoří centrální banka a 2. stupeň obchodní, investiční a hypoteční banky a spořitelny.“⁴⁵

⁴³ PTATSCHEKOVÁ, Jitka. *Dvacet let české koruny: Na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. Praha: Grada, 2013.

⁴⁴ ČNB. *Měnově-politické nástroje* [online]. 2013 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

⁴⁵ PTATSCHEKOVÁ, Jitka. *Dvacet let české koruny: Na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. Praha: Grada, 2013. s. 42

Mezi velké a významné banky v ČR patří Československá obchodní banka, Česká spořitelna a Komerční banka. Tyto banky jsou univerzální, a proto svým klientům poskytují široký výběr nejen z bankovních produktů, ale provádí i investiční a poradenskou činnost. V ČR působí i specializované banky jako jsou hypoteční banky a stavební spořitelny. Hypoteční banky jsou zaměřeny pouze na poskytování hypotečních úvěrů. Stavební spoření, které má převážně mladým rodinám pomoci s náklady na bydlení, nákup či rekonstrukci bytu či rodinného domu, mohou poskytovat pouze stavební spořitelny.

Vedle těchto bankovních institucí existují v ČR také úvěrová spořitelní družstva. Tyto instituce nemají status „banka“, ale mohou svým členům nabízet úvěry a zhodnocovat jejich vklady. Nevyžaduje se u nich tak vysoký základní kapitál jako u bank, ale většinou také přispívají do Fondu pojištění vkladů, aby byla pro své členy dostatečně důvěryhodná.

3 BANKOVNICTVÍ VE VELKÉ BRITÁNII

3.1 Historie bankovníctví Velké Británie

Již kolem roku 1672 se začala rozvíjet myšlenka o založení centrální banky. Důležitým mezníkem pro bankovníctví v Anglii byla anglická revoluce roku 1688. V tuto dobu začal vládnout Vilém III. Oranžský se svou ženou Marií II. Stuartovnou. Tito královští manželé dokončili a zrealizovali myšlenku pro vytvoření centrální banky.

Bylo vytvořeno několik návrhů na založení centrální banky. Byl vybrán projekt od finančníka Williama Patersona. Jeho návrh spočíval v tom, že státu poskytne Paterson půjčku ve výši 1,2 mil. liber s úrokovou sazbou 8 %. To vše se odehrávalo v letech 1688 – 1697. Věřitelé, resp. akcionáři získali jako protislužbu od krále Viléma III. výsadní postavení v emisi bankovek. Oficiálně byla zakládací listina centrální banky podepsána 27. července roku 1694. Centrální banka se nazývala „The Governor and Company of the Bank of England“. Tento název byl však příliš dlouhý a proto se postupně začal zkracovat. Zkrácený název banky se používá dodnes a zní: „Bank of England“.

Na základě Peelových zákonů získala Bank of England emisní monopol z let 1844 a 1845. Centrální banka byla podle zákona z roku 1844 rozdělena na dvě samostatná oddělení. Prvním oddělením je „Issue Department“, do jehož kompetence spadá emise hotovostních peněz. Druhým oddělením se stalo „Banking Department“, které navenek představují bankéře bankovního systému. Toto rozdělení se dnes chápe spíše jako formální ovšem je závazné pro platební bilanci Bank of England. Dříve si tato dvě oddělení dokonce konkurovala.

Dalším důležitým datem v historii Bank of England byl 1. březen 1946, kdy došlo ke znárodnění této centrální banky. Měnová politika centrální banky tedy přešla do působnosti vlády. Ze zákona o centrální bance ve článku č. 4 je stanoveno: „*Ministerstvo financí může dát bance takové pokyny, o kterých je po konzultaci s guvernérem banky přesvědčeno, že jsou nezbytné ve veřejném zájmu*“⁴⁶ To znamenalo, že ministr financí měl velké pravomoci např.: rozhodoval o výši diskontní sazby a o konkrétních cílech měnové politiky. „*Až do posledního čtvrtletí roku 1993 dokonce ministerstvo financí schvalovalo, resp. cenzurovalo zprávy Bank of England o měnovém vývoji.*“⁴⁷

Postupně došlo k uvolnění pravomocí centrální banky zákonem, který platí od 1. června 1998. Tento zákon zmocňuje centrální banku k samostatnému rozhodování o diskontní sazbě.

⁴⁶ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 490

⁴⁷ REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. Praha: Management Press, 2011. s. 490

3.2 Bank of England

Bank of England je centrální bankou Velké Británie, která je členem EU. Cíle centrálních bank členských států EU jsou si velmi podobné či zcela totožné. Tím největším cílem bývá udržení cenové stability. Dále jsou to další dílčí cíle.

Řízení banky

V čele Bank of England stojí guvernér s jasně vymezenými pravomocemi a odpovědností. Guvernér je jmenován na osmileté funkční období. Guvernér má čtyři zástupce, kteří zastupují různé oblasti. Jsou to: zástupce guvernéra monetární politiky; finanční stability; PRA a hlavní provozní ředitel. Dalšími členy banky jsou výkonní ředitelé, kterých je celkem třináct. Tito všichni členové tvoří dohromady výkonný tým, který je odpovědný za výkonné řízení banky.

Zastupující guvernéri zastupují banku navenek nejen ve Velké Británii, ale zejména na mezinárodní úrovni prostřednictvím členství v klíčových mezinárodních výborech. Hlavní provozní ředitel nese odpovědnost za všechny aspekty řízení tzv. „day-to-day“ banky, včetně lidských zdrojů, financí, majetku, IT a bezpečnosti.

3.2.1 Cíle Bank of England

Hlavním cílem Bank of England je udržovat cenovou stabilitu. Cenová stabilita závisí na inflaci, která je nyní ve výši 2 %. Pro provádění tohoto cíle má banka přenesené pravomoci od Výboru pro měnovou politiku. Dalším důležitým cílem je zlepšování finanční stability. Centrální banka plní i další cíle jako jsou podpora hospodářského růstu a zaměstnanosti. Inflační cíl vyhláší každý rok kancléř státní pokladny.⁴⁸

3.2.2 Funkce Bank of England

Mezi hlavní funkce Bank of England patří:

- banka vlády – spravuje vládní účty a účty orgánů místní správy,
- spravuje vládní dluh,
- banka pro ostatní banky – vede účty bank a poskytuje jim úvěry,
- spravuje devizové rezervy – operuje s vládními cennými papíry,
- vydává bankovky a mince – jediný emitent hotovostních peněz na území VB,

⁴⁸ Bank of England. *Monetary Policy* [online]. 2013 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/default.aspx>

- provádí měnovou politiku – nezávisle stanovuje úrokové sazby a určuje tak cenu mezibankovních půjček prostřednictvím Výboru pro měnovou politiku,

- přispívá k udržení stability finančního systému jako celku.⁴⁹

Bank of England neplní funkci regulátora a dohledu nad ostatními finančními subjekty v bankovním sektoru. Tuto funkci plní Prudential Regulation Authority (PRA), který vykonává bankovní dohled nejen nad bankami, ale také nad stavebními spořitelny, úvěrovými družstvy, pojišťovnami a velkými investičními podniky. Obecným cílem této funkce je zajistit bezpečnost a spolehlivost subjektů, které vstupují do bankovního sektoru a jejich klientů.

Bank of England má monopolní postavení na vydávání bankovek v Anglii a Walesu od počátku 20. století. Od roku 1997 do roku 2013 měla banka zákonnou odpovědnost za stanovení oficiálních úrokových sazeb ve Velké Británii. V roce 2013 byl založen Výbor pro měnovou politiku jako orgán Bank of England. Výbor tvoří devět členů, kterými jsou guvernér, dva zástupci guvernéra, hlavní ekonom banky, výkonný ředitel pro trhy a čtyři externí členové jmenováni přímo kancléřem. Členové jsou jmenováni na určité funkční období, poté může být každý člen zvolen znovu nebo dojde k volbě nového člena. Členové výboru jsou nezávislí odborníci a rozhodují o výši úrokové sazby na základě hlasování, které je založeno na principu 1 člen = 1 hlas.

Banka vykonává funkci věřitele poslední instance. Tato funkce znamená, že poskytuje úvěry komerčním bankám, v případě nedostatku jejich likvidity.⁵⁰

3.2.3 Nástroje Bank of England

Devizové rezervy

Bank of England působí na devizových trzích především ze dvou důvodů:

- spravuje zlato a devizové rezervy prostřednictvím Ministerstva financí, tj. oficiální rezervy,
- Výbor pro měnovou politiku spravuje devizové rezervy banky.

Oficiální rezervy jsou udržovány na vládním účtu, který je spravován Ministerstvem financí, který je známý jako vyrovnávací účet.

⁴⁹ Tutor2u. *Bank of England* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z:

<http://www.tutor2u.net/economics/content/topics/monetarypolicy/boe.htm>

⁵⁰ Bank of England. *Monetary Policy Committee* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z:

<http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/overview.aspx>

Kvantitativní uvolňování

Kvantitativní uvolňování je nástroj, který využívá Výbor pro měnovou politiku. Tento nástroj použil výbor poprvé v březnu 2009. Princip quantitative easing spočívá v nákupu finančních aktiv, ale banka nevydává další peníze do oběhu. Bank of England vytvoří peníze pouze v elektronické podobě, které pak použije na nákup aktiv od soukromých investorů. Prostřednictvím kvantitativního uvolňování výbor stimuluje výši inflace ke 2 %, tj. k inflačnímu cíli.⁵¹

Dalším nástrojem měnové politiky, který také využívá přímo Výbor pro měnovou politiku je Asset Purchase Facility. Tento nástroj byl povolen kancléřem státní pokladny. Cílem facility je zlepšovat likviditu na úvěrových trzích podle potřeby. V rámci měnové politiky facility znamenají nákup aktiv, kdy banka vydá další peníze.⁵²

Agentury banky

Bank of England má 12 agentur, které působí na celém území Velké Británie. Agentury provádí zhodnocování ekonomických podmínek v dané oblasti a poté zjištěné informace předávají pravidelně každý měsíc centrální bance, resp. Výboru pro měnovou politiku. Agentury také pro zmapování ekonomické situace jednají s místními podniky, organizacemi či skupinami pro posouzení obchodních podmínek. Získané informace prostřednictvím agentur pomohou Výboru pro měnovou politiku v budoucím rozhodování o úrokových sazbách a předběžném výhledu vývoje inflace.⁵³

3.2.4 Bankovní licence

Dne 1. 4. 2013 byly založeny dva orgány a to FCA (Financial Conduct Authority) a PRA (Prudential Regulation Authority). Orgán FCA má na starosti regulační činnost podnikání bank a PRA dohlíží na požadavky, které musí banky plnit jako např. kapitál a likviditu.

Pokud se chce stát finanční instituce bankou, musí podat žádost oběma výše uvedeným orgánům. S danými orgány vede instituce jednání, které je součástí procesu rozhodnutí o udělení licence. Konečné rozhodnutí se o udělení licence oznamuje PRA, která však musí mít

⁵¹ Bank of England. *Quantitative Easing* [online]. 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/qe/default.aspx>

⁵² Bank of England. *Purchase of assets* [online]. 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/qe/facility.aspx>

⁵³ Bank of England. *Agencies of Bank* [online]. 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/agencies/default.aspx>

souhlas druhého orgány, tedy FCA. Udělení bankovní licence je velmi zdlouhavý a složitý proces často spojen s velkými počátečními náklady na podnikání v bankovním sektoru.⁵⁴

Pro usnadnění procesu udělování bankovní licence byly provedeny určité změny. Třemi hlavními druhy změn jsou:

- nižší kapitálové požadavky na povolení,
- odstranění nové prémie likvidity bank,
- změna povolení procesu, která usnadňuje zakládání bank.⁵⁵

3.3 Bankovní soustava ve Velké Británii

Ve Velké Británii funguje dvoustupňový bankovní systém, jako v mnoha zemích s tržní ekonomikou. První stupeň tvoří centrální banka, tedy Bank of England a druhý stupeň tvoří obchodní banky, investiční společnosti a stavební spořitelny.

Největšími obchodními banky jsou HSBC – Hongkong and Shanghai Banking Corporation, Barclays, Lloyds TSB a Royal Bank of Scotland. Tyto banky působí na univerzálním principu, poskytují různé bankovní služby, úvěry či běžné účty.

Stavební spořitelny jsou již více specializované bankovní instituce. Poskytují také úvěry, přijímají vklady a provádí poradenskou činnost, ale převážně poskytují hypotéky a účelové úvěry pro vybavení domácností. Na území Velké Británie působí přibližně 50 stavebních spořitelen, mezi které patří například Nationwide či Britannia.

Mezi další specializované instituce patří investiční a podílové společnosti. Investiční společnosti provádí investice do akcií firem, které se uskutečňují na burze. Zdroje pro investování získávají prodejem vlastních akcií nebo si půjčí od jiných finančních subjektů. Podílové investiční společnosti se liší od investičních týmů, že zdroje získávají prodejem svých podílů. Nemohou však získávat prostředky prostřednictvím půjček od jiných subjektů.⁵⁶

3.3.1 Reforma bankovníctví Velké Británie

Financial Conduct Authority bude samostatná instituce, která ponese odpovědnost za zajištění dobře fungujících trhů. Cílem je prosazování ochrany spotřebitelů, efektivní soutěž a

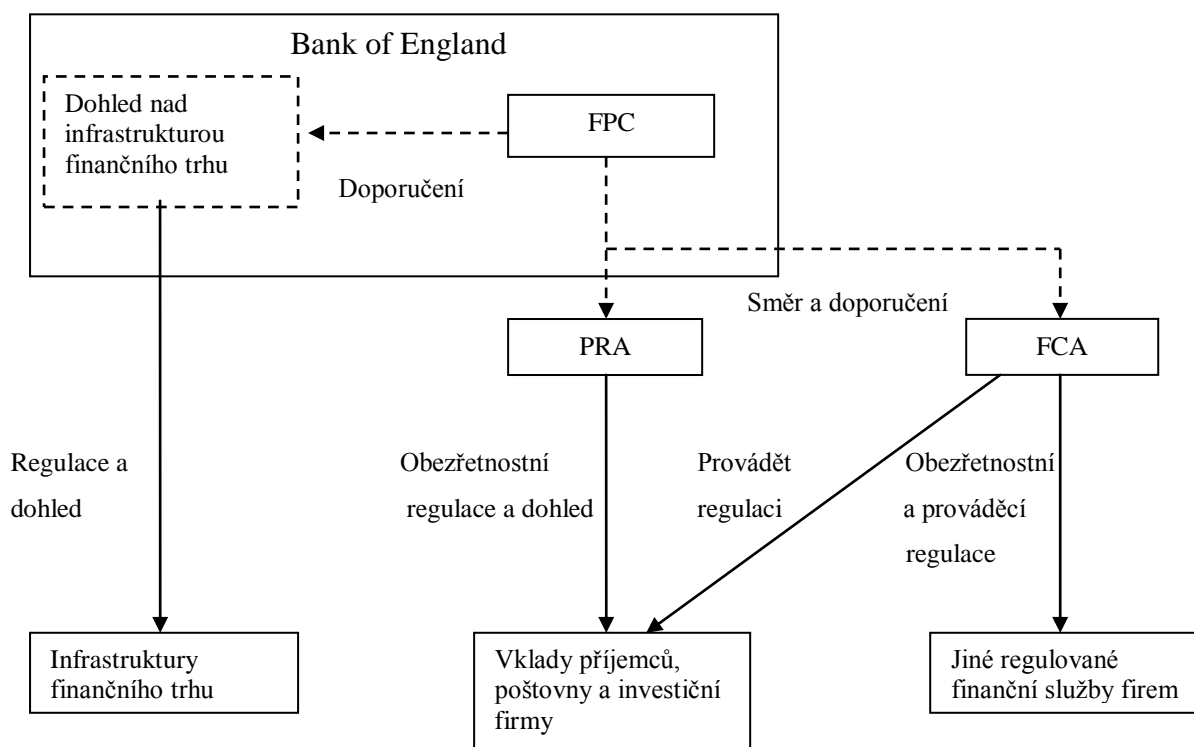
⁵⁴ Financial Conduct Authority. *Barriers to entry* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.fca.org.uk/firms/about-authorisation/dual-regulated-firms/banking-applications/barriers-to-entry>

⁵⁵ Financial Conduct Authority. *Barriers to entry* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.fca.org.uk/firms/about-authorisation/dual-regulated-firms/banking-applications/barriers-to-entry>

⁵⁶ Bussinessinfo. *Finanční a daňový sektor* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/velka-britanie-financni-a-danovy-sektor-19074.html#sec4>

integrita finančního systému. Bude odpovědná za regulaci všech společností poskytujících finanční služby. Také bude odpovědná za regulaci finančních služeb podniků, které nejsou pod dohledem PRA. Mohou to být například zajišťovací fondy, makléři a obchodníci a nezávislí finanční poradci.

Výbor pro finanční politiku existuje od roku 2011 a byl formálně založen na základě zákona v rámci banky. Je pověřen identifikací, monitorováním a přijímáním opatření na odstranění nebo snížení systémového rizika pro finanční systém, spíše na úrovni jednotlivých podniků – makrobezpečnostní dohled a regulace.

Obrázek 6: Schéma nového regulačního rámce⁵⁷

⁵⁷ Bank of England. *Changes in the Bank of England* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/quarterlybulletin/2013/qb130102.pdf>, s. 21

4 KOMPARACE BANKOVNÍCH SYSTÉMŮ

Komparace bankovních systémů bude provedena na základě několika měřitelných i popisných ukazatelů. Komparace bude spočívat v porovnání základních bankovních funkcí, cílů, nástrojů a dalších finančních ukazatelů. Z finančních ukazatelů budou použity rentabilita vlastního kapitálu a rentabilita aktiv.

4.1 Provádění měnové politiky České národní banky a Bank of England v době finanční krize

V době finanční krize se Bank of England uchýlila ke kvantitativnímu uvolňování. Výbor pro měnovou politiku rozhodl poprvé o nákupu aktiv v intervalu od března do listopadu roku 2009 a to ve výši 200 mld. liber. O dva roky později, tedy v říjnu roku 2011 rozhodl Výbor pro měnovou politiku o dalším nákupu ve výši 75 mld. liber a následně v únoru roku 2012 došlo k rozhodnutí o nákupu 50 mld. liber. V červenci roku 2012 došlo ještě k dalšímu ohlášení nákupu 50 mld. liber. Celkově se tak nákup aktiv vyšplhal na 375 mld. liber.⁵⁸

Česká národní banka použila v době finanční krize, tj. 7. listopadu roku 2013 intervenci na devizových trzích. K tomuto nástroji se uchýlila z důvodu klesající míry inflace, která vyplývala z prognóz ČNB. Prostřednictvím devizové intervence ČNB zafixovala měnový kurz vůči euru na výši 27 Kč/EUR. Pokud by ČNB nezasáhla, s velkou pravděpodobností by v příštích dvou letech nastala deflace ve výši přibližně – 1 %. Devizové intervence mají pozitivní vliv na tvorbu nových pracovních míst, podporují export a zároveň růst ekonomiky. Negativním vlivem devizových intervencí je pokles a zdražení dováženého zboží.

4.1.1 Nezávislost centrálních bank České národní banky a Bank of England

Bankovní systém v České republice i ve Velké Británii je označován jako dvoustupňový. První stupeň tvoří centrální banka, která je nezávislá na vládě a řídí se zákonem. V ČR je fungování České národní banky zahrnuto v zákoně č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. Poslední úprava tohoto zákona byla v roce 2013. ČNB je nezávislý orgán a má podobu právnické osoby.⁵⁹ Nezávislost ČNB spočívá jak v personálním vedení, kde členové bankovní rady jsou jmenováni do svých funkcí prezidentem republiky, tak

⁵⁸ Bank of England. *Quantitative Easing* [online]. 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/qe/default.aspx>

⁵⁹ ČNB. *O ČNB* [online]. 2012 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/

v oblasti funkční a finanční. ČNB sama rozhoduje o nástrojích a funkcích a je finančně nezávislá na vládě.

Centrální banka ve Velké Británii, tj. Bank of England byla původně založena zákonem Act 1694. Tento zákon byl již několikrát upraven a poslední zákonná úprava se týkala zákona o finančních službách v roce 2012. Bank of England vznikla jako soukromá právnická osoba, ale v roce 1946 byla zestátněna.⁶⁰ BoE je z velké části závislá na vládě a to především na ministerstvu financí. BoE, provádí nezávisle funkci emisní, funkce dohledu a regulace v současnosti provádí FCA – Financial Conduct Authority a PRA – Prudential Regulation Authority, vyhlášení výše úrokové míry prostřednictvím nezávislého Výboru pro měnovou politiku a o finanční stabilitu se stará Výbor pro finanční politiku. PRA je zároveň dceřinou společností Bank of England a je odpovědná parlamentu.

4.1.2 Regulace a dohled

ČNB sama pomocí svých vnitřních orgánů provádí regulaci a dohled nad celým finančním sektorem, který se skládá z obchodních bank, spořitelen, družstevních záložen, pojišťoven, kapitálového trhu, penzijních společností, směnáren a institucí podnikajících v oblasti platebního styku. BoE, dohlíží také na celý finanční trh, ale v případě potřeby přijímá doporučení od Výboru pro finanční politiku. Dále důležitou roli hraje při regulaci a dohledu Prudential Regulation Authority. Tento úřad dohlíží na banky, stavební spořitelny, kampeličky, pojišťovny a velké investiční podniky. Celkem reguluje PRA okolo 1 700 finančních institucí. PRA je zodpovědná za finanční zdraví těchto institucí a vyhodnocuje jejich budoucí rizika, která by mohla ovlivnit stabilitu finančního trhu. PRA spolupracuje při regulaci a dohledu s Financial Conduct Authority. Tento úřad je zodpovědný za hospodářskou soutěž a za dobré fungování finančních trhů.

Bank of England je vnitřně rozdělena na dvě samostatné části. První část se týká vydávání bankovek tzv. „Issue Department“ a druhá část tzv. „Banking Department“, která představuje bankéře bankovního systému.

4.1.3 Emise bankovek

Samostatnou funkcí centrální banky v ČR i ve VB je emise bankovek a mincí. V ČR se emitují papírové bankovky, které jsou charakteristické určitými znaky. Ve VB bylo na podzim roku 2013 rozhodnuto, že 5-ti a 10-ti librové bankovky budou vytištěny na polymeru,

⁶⁰ Bank of England. *Legislation* [online]. 2012 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/about/Pages/legislation/default.aspx>

tj. druh pružného a ekologičtějšího materiálu než je papír. Polymer má také delší dobu životnosti než papír, a proto se předpokládá, že v průběhu času bude emise těchto bankovek levnější.⁶¹

Druhý stupeň tvoří ostatní obchodní či komerční banky. Tento druhý stupeň zahrnuje banky univerzální a specializované. V ČR tvoří druhý stupeň obchodní banky, stavební spořitelny, úvěrová a spotřební družstva a hypoteční banky. Banky v ČR ve druhém stupni se řídí zákonem č. 2/1992 Sb., o bankách. Ve Velké Británii jsou také obchodní banky a stavební spořitelny a dále investiční a podílové společnosti.

4.1.4 Retailové a investiční bankovníctví

Další odlišností bankovního sektoru České republiky a Velké Británie je oddělené retailové a investiční bankovníctví. Již v roce 2011 se ve Velké Británii objevily tlaky na oddělení maloobchodních operací od investičních. Důvodem pro odtržení těchto dvou oblastí byla bankovní krize v roce 2008. S oddělením retailového a investičního bankovníctví přišla nezávislá komise, která byla jmenována ministerstvem financí. V bankovním sektoru ve Velké Británii se začaly tvořit reformy, které by předešly a zabránily případné další bankovní krizi. Pro realizaci důležitých reforem by banky měly mít čas do roku 2019.⁶²

Reforma týkající se oddělení investičních činností od retailových ve Velké Británii začala v tomto roce, tj. v roce 2014. Asociace britských bankéřů zhodnotila oddělení těchto dvou činností za velmi nákladné rozhodnutí, které bude mít menší efektivitu a prospěch vůči klientům bank, než se předpokládá.⁶³

4.2 Počet finančních institucí

V následující tabulce číslo 3 je uveden přehled počtu bankovních institucí, poboček zahraničních bank, stavebních spořitelien a družstevních záložen.

⁶¹ Bank of England. *The Decision to Move to Polymer Banknotes* [online]. 2014 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/banknotes/polymer/Pages/default.aspx>

⁶² ČT 24. *Británie tlačí na odtržení retailových a investičních operací* [online]. 2011 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/135953-britanie-tlaci-na-odtrzeni-retailovych-a-investicnich-operaci/>

⁶³ MZV. *Velká Británie: Reforma bankovníctví a velké očekávání od nového guvernéra centrální banky* [online]. 2013 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/london/cz/obchod_a_ekonomika/zpravodajstvi/index.html

Tabulka 3: Počet finančních institucí v České republice v letech 2006 - 2013⁶⁴

k 31. 12.	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Banky celkem	37	37	37	39	41	44	43	44
Velké banky	4	4	4	4	4	4	4	4
Střední banky	9	5	4	4	4	8	8	8
Malé banky	5	8	8	8	9	6	6	6
Pobočky zahraničních bank	13	14	16	18	19	21	20	21
Stavební spořitelny	6	6	5	5	5	5	5	5
Družstevní záložny	20	19	17	17	14	14	13	12

Průměrný počet finančních institucí na území České republiky se od roku 2006 do roku 2013 pohybuje kolem 40. Od roku 2008 lze pozorovat mírné zvýšení počtu finančních institucí. Toto zvýšení mohlo být zapříčiněno stále větší oblibě podnikání v oblasti bankovníctví. Ke konci roku 2013 fungovalo v ČR na 44 finančních institucí.

Ke čtyřem největším bankám v ČR patří Česká spořitelna, Komerční banka, Československá obchodní banka a UniCredit Bank. Úplně nejlepší bankou za rok 2013 se stala Československá obchodní banka.⁶⁵

V České republice nyní působí pět stavebních spořitelen, kterými jsou: Stavební spořitelna České spořitelny, Českomoravská stavební spořitelna, Raiffeisen stavební spořitelna, Modrá pyramida stavební spořitelna a Wüstenrot stavební spořitelna.⁶⁶ Od roku 2008 se počet stavebních spořitelen ustálil na pěti těchto finančních institucí.

⁶⁴ ČNB. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem* [online]. 2008 - 2013 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2008-2013_cz.pdf

⁶⁵ Bankovní poplatky. *Výsledky bank za 9 měsíců 2013* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/vysledky-bank-za-9-mesicu-2013-velka-ctyrka-hlasi-problemy-zisk-zvysila-jen-unicredit-bank-21036>

⁶⁶ Peníze. *Jak stavební spořitelny v ČR fungují* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/17840-jake-stavebni-sporitelny-v-ceske-republice-funguji>

V současné době působí v ČR 12 družstevních záložen. Nejznámějšími úvěrová a spořitelní družstva jsou: AKCENTA, Záložna CREDITAS, ANO a Družstevní záložna Kredit.⁶⁷ K největší družstevní záložně patřilo Metropolitní spořitelní družstvo, které však ukončilo svoji činnost z důvodu odebrání licence Českou národní bankou. ČNB uvedla jako důvod pro odebrání licence podezření z vyvádění prostředků do zahraničí. Metropolitní spořitelní družstvo vzniklo v roce 1999 a postupně se rozrůstalo. V ČR působilo MSD ve všech krajích prostřednictvím 10 poboček.⁶⁸

Následující tabulka číslo 4 ukazuje vývoj počtu bankovních institucí a stavebních spořitelen ve Velké Británii v letech 2006 – 2013.

Tabulka 4: Počet finančních institucí ve Velké Británii v letech 2006 - 2013^{69 70}

Datum	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2008	31. 12. 2009	31. 12. 2010	31. 12. 2011	31. 12. 2012	28. 2. 2013
Banky + Zahraníční banky	160	154	157	155	154	155	155	153
Stavební spořitelny	63	60	57	52	49	48	47	46

Mezi největší banky ve Velké Británii patří HSBC, Royal Bank of Scotland, Lloyds TSB a Abbey. Tyto banky tvoří zhruba 85 - 90 % finančního trhu. Dalšími bankovními subjekty jsou malé banky a stavební spořitelny. Průměrný počet stavebních spořitelen se pohybuje kolem 50 spořitelních institucí.

Z důvodu krize, která se ve finančním sektoru projevila v roce 2008, byly dvě velké banky zestátněny, neboť jim hrozil úpadek. Těmito bankami jsou Royal Bank of Scotland, která je z 82 % vlastněna státem a Lloyds TSB, kterou vlastní stát ze 40 %.

Počet velkých bank v ČR a ve Velké Británii je téměř stejný, jedná se tedy v rámci bilanční sumy o 4 – 5 bankovních institucí. Počet stavebních spořitelen se v obou zemích liší výrazněji. Velká Británie má mnohem více stavebních spořitelen. To je způsobeno zejména tím, že Velká Británie je velkým finančním centrem s nejstarším bankovním sektorem. Stavební spořitelny jsou v VB vnímány podobně jako v ČR družstevní záložny. Tzv. building

⁶⁷ Bankovní poplatky. *Družstevní záložny v ČR - seznam* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/druzstevni-zalozny-v-cr---seznam-8337.html>

⁶⁸ Kurzy. *ČNB odebrala licenci MSD* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://zpravy.kurzy.cz/357204-cnb-odebrala-licenci-msd-nejvetsi-druzstevni-zalozne-v-zemi-blokuje-ji-2-3-ml-d-kc/>

⁶⁹ FSA. *List of Banks* [online]. 2013 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: http://www.fsa.gov.uk/library/other_publications/banks

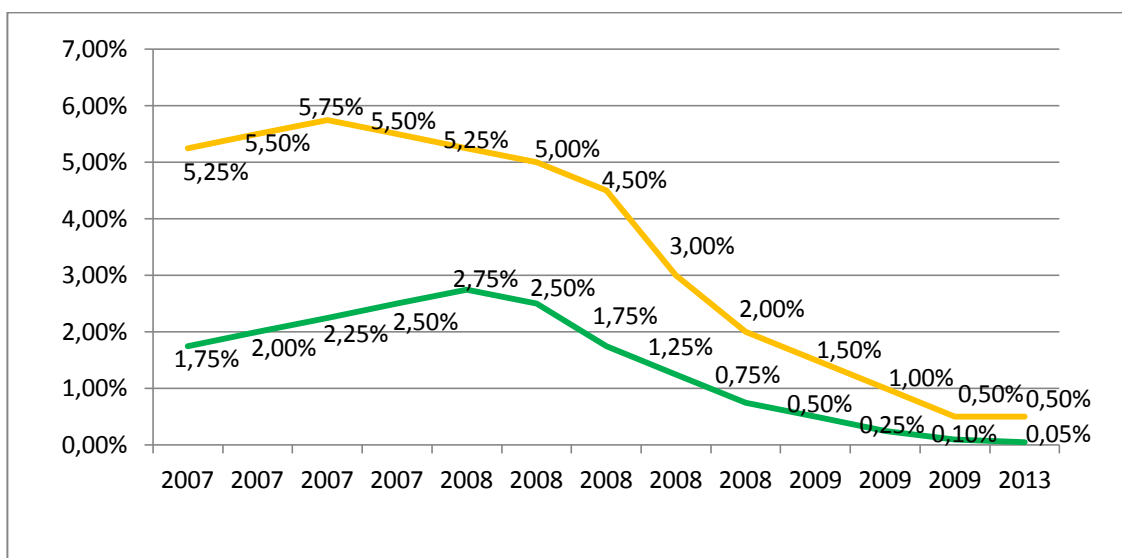
⁷⁰ FSA. *List of Building Societies* [online]. 2013 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: http://www.fsa.gov.uk/library/other_publications/bsocs

societies mají své členy, od kterých plynou jejich finanční zdroje a poskytují hypotéky, spořicí účty a pojištění. Stavební spořitelny ve VB tak jako družstevní záložny v ČR mohou z důvodu nižších provozních nákladů nabízet potenciálním klientům atraktivnější úroky z vkladů a úvěrů.⁷¹

4.3 Diskontní sazby

Prvním ukazatelem je diskontní sazba. Tato sazba se vyjadřuje v % a centrální banky ji používají pro stanovení úroku z vkladu od obchodních bank. Za diskontní sazbu si také lidé půjčují a ukládají své volné peněžní prostředky u obchodních bank.

V následujícím grafu číslo 1 je zachycen vývoj diskontních sazeb v České republice a ve Velké Británii a to od roku 2007 do roku 2013.

Graf 1: Vývoj diskontních sazeb v České republice⁷² a ve Velké Británii⁷³ v letech 2007 - 2013

Rok 2007 byl pro Českou republiku velmi hospodářsky úspěšný. Výše diskontní úrokové sazby dosáhla na začátku roku 2008 až 2,75 %. Bohužel v průběhu roku 2008 a 2009 nastala světová hospodářská krize, která měla vliv i na výši diskontní sazby v České republice. Diskontní sazba rapidně klesala od konce roku 2008 a od roku 2009 stále mírně klesá. Poslední vyhlášení výše diskontní sazby bylo 1. 10. 2012, kdy se prozatím ustálila na 0,05 %.

⁷¹ Darlington. *What is the difference between a building society and a bank?* [online]. 2007 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.darlington.co.uk/1072-Whats-the-difference-between-a-building-society-and-a-bank.html>

⁷² Upraveno podle: Česká národní banka. *Diskontní sazba* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/faq/jak_se_vyvijela_diskontni_sazba_cnb.html

⁷³ Upraveno podle: Bank of England. *Official Bank Rate* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/boeapps/iadb/Repo.asp?Travel=NixIRx>

V České republice vyhláší výši diskontní sazby centrální banka, tj. ČNB. Ke snižování diskontní sazby se centrální banka uchýlila z důvodu působící krize. Toto opatření má podpořit obyvatele, aby si více půjčovali, uzavírali hypoteční a další druhy úvěrů.

Jednou z funkcí Bank of England je stanovení výše oficiální úrokové sazby (diskontní sazby). Tuto funkci však vykonává nepřímo prostřednictvím Výboru pro měnovou politiku, což je nezávislý orgán. Změna oficiální úrokové sazby ovlivní celkovou úroveň výdajů v ekonomice. Za tuto úrokovou sazbu Bank of England půjčuje finanční prostředky ostatním finančním institucím a ty pak za tuto sazbu půjčují peněžní prostředky klientům a připisují úrokové výnosy vkladatelům. Oficiální úroková sazba ovlivňuje cenu aktiv, jako jsou například nemovitosti nebo akcie. Pokud ceny akcií porostou, poroste také bohatství domácností a ty poté zvýší svou ochotu utrácet.

Změny úrokové sazby ovlivní také měnový kurz. Pokud dojde ke zvýšení úrokové sazby, zvýší se výnosy z britských aktiv, která se tak stanou pro investory atraktivnější. Změna úrokové sazby se však v ekonomice projeví s velkým časovým zpožděním. Dopad na inflaci spotřebitelských cen trvá až dva roky. Výše úrokové sazby musí reagovat na následující vývoj inflace.⁷⁴

Z vývoje oficiální úrokové sazby ve Velké Británii lze vidět od druhé poloviny roku 2007 její postupný pokles a poté strmější propad od konce roku 2008. Poslední změna sazby byla vyhlášena v březnu roku 2009 Výborem pro měnovou politiku a to ve výši 0,5 %. Pro podporu anglické ekonomiky se centrální banka rozhodla provést sérii nákupů aktiv.

Ke strmějšímu poklesu výše úrokové sazby během roku 2008 vedl dopad vlivu finanční krize. Stejně tak jako v ČR má tento krok motivovat obyvatele k půjčkám a úvěrům, ale tím dochází ke snížení výnosů vkladatelů.

4.4 Cílování inflace

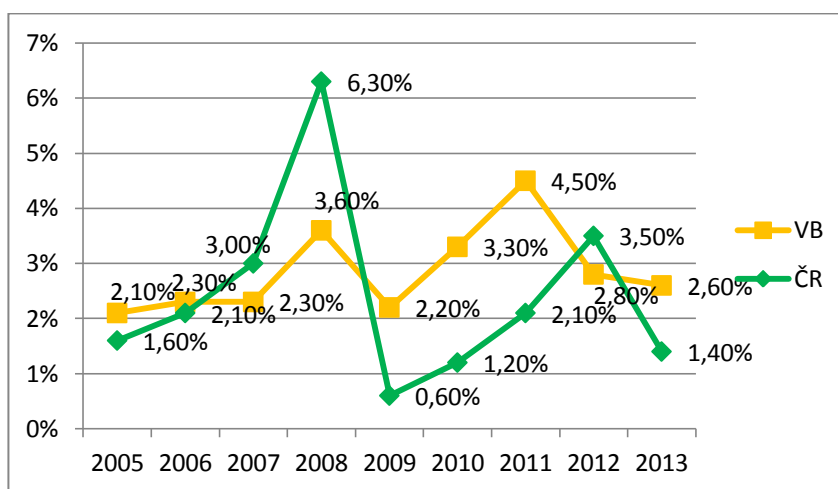
Důležitým cílem České národní banky i Bank of England je cílování inflace ve výši 2 %. ČNB k samotnému inflačnímu cíli ještě počítá s inflačním pásmem v rozmezí 1 – 3 %. Bank of England žádné inflační pásmo nepoužívá, tím je však cílování inflace mnohem více obtížné. Každá centrální banka však provádí cílování inflace jiným způsobem. Česká národní banka z důvodu světové krize a hrozící deflaci provedla umělé oslabení české koruny vůči

⁷⁴ Bank of England. *Monetary policy* [online]. 2009 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/how.aspx>

euru na konci roku 2013. Znamená to, že ČNB se snaží udržovat měnový kurz ve výši 27 Kč/ Eur a tím zabránit snižování inflace.

Bank of England používá pro cílování inflace nástroj tzv. kvantitativní uvolňování. Kvantitativní uvolňování spočívá v nákupech finančních aktiv obchodních bank centrální bankou. Účelem těchto nákupů je vnést peníze přímo do ekonomiky s cíle zvýšit nominální poptávku. Při použití kvantitativního uvolňování nedochází k emisi dalších bankovek, Bank of England vytvoří pouze elektronicky nové peníze.⁷⁵ Kvantitativní uvolňování je některými ekonomy kritizován neboť nákupem aktiv centrální banka „napumpuje“ peníze do obchodních bank, což je velmi rizikové a mohlo by to vést k další krizi.

Následující graf číslo 2 interpretuje vývoj míry inflace v České republice a ve Velké Británii.

Graf 2: Komparace vývoje míry inflace v České republice a ve Velké Británii v letech 2005 - 2013⁷⁶

Míra inflace se v ČR vyvíjela více skokově než ve VB. Velké Británii se dařilo v letech 2005 – 2007 udržovat míru inflace blízko 2 %, tj. inflačního cíle centrální banky. Nejvyšší míru inflace měla Velká Británie v roce 2011 ve výši 4,5 %. Poslední naměřená roční míra inflace v roce 2013 byla ve výši 2,6 %.

České republice se tak dobře jako Velké Británii nedaří udržovat míru inflaci ve výši inflačního cíle. V letech 2005 – 2007 byla sice v ČR výše míry inflace v mezích inflačního pásma, tj. v rozsahu 1 – 3 % roční míry inflace. Ovšem v roce 2008 se míra inflace vyšplhala až na 6,3 %, ale následující rok došlo k jejímu prudkému snížení na 0,6 %. Za nárůst míry

⁷⁵ Bank of England. *Quantitative Easing* [online]. 2009 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/qe/default.aspx>

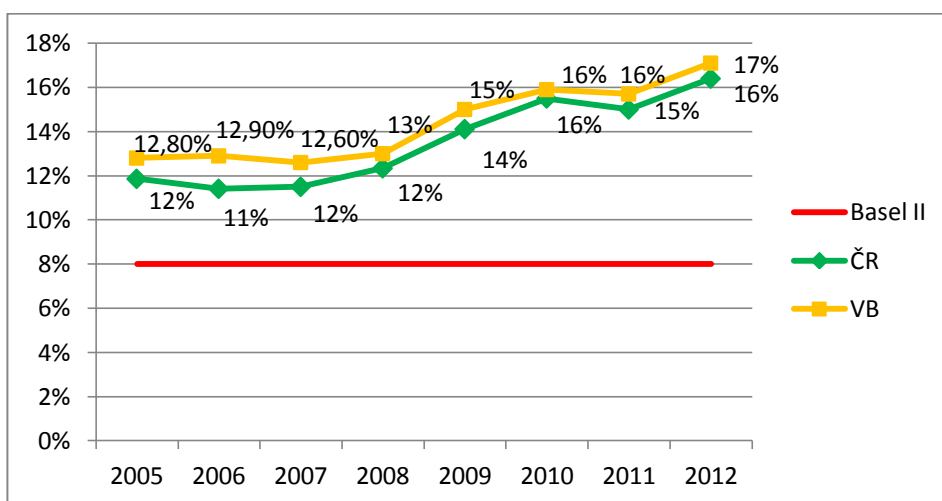
⁷⁶ Upraveno podle: Eurostat. *The inflation rate* [online]. 2013 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tec00118&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>

inflace mezi lety 2007 – 2008 o více než 3 % meziročního růstu mohly vyšší ceny potravin a energií. Za výrazný pokles míry inflace mezi lety 2008 – 2009 mohly převážně klesající ceny ropy, ceny nafty a benzínu tedy oproti předešlému rok klesaly.⁷⁷ Od roku 2009 míra inflace v ČR pozvolna rostla až do roku 2012 na 3,5 %. V roce 2012 tedy nebyl opět splněn inflační cíl. Roční míra inflace v roce 2013 činila v ČR 1,4 %.

4.5 Kapitálová přiměřenost

Podle aktuálních pravidel pro regulaci a dohled nad činnostmi bank v rámci Evropské unie, které se nazývají Basel II, mají banky povinnost udržovat kapitálovou přiměřenost minimálně ve výši 8 %.

Na grafu číslo 3 lze pozorovat komparaci v plnění požadavků kapitálové přiměřenosti v České republice a ve Velké Británii.

Graf 3: Plnění požadavků na kapitál v České republice a ve Velké Británii v letech 2005 - 2012⁷⁸

Od roku 2005 do roku 2012 lze vidět, že banky v České republice nemají problém plnit kapitálovou přiměřenost. Mezi lety 2007 – 2010 se kapitálová přiměřenost bank zvyšovala a v roce 2010 dosáhla výše až 16 %, tj. dvojnásobek požadovaného minima podle Basel II. V roce 2011 výše kapitálové přiměřenosti klesla o jedno procento. Tento pokles však neznamenal pro banky žádný problém a v následujícím roce opět kapitálová přiměřenost dosáhla 16 %.

⁷⁷ Upraveno podle: Inflace v ČR míří prudce dolů. *Bankovníctví*. 2009, č. 2. Dostupné z: http://ihned.cz/download/DOT_nwsltr/Bank_2009_2.pdf

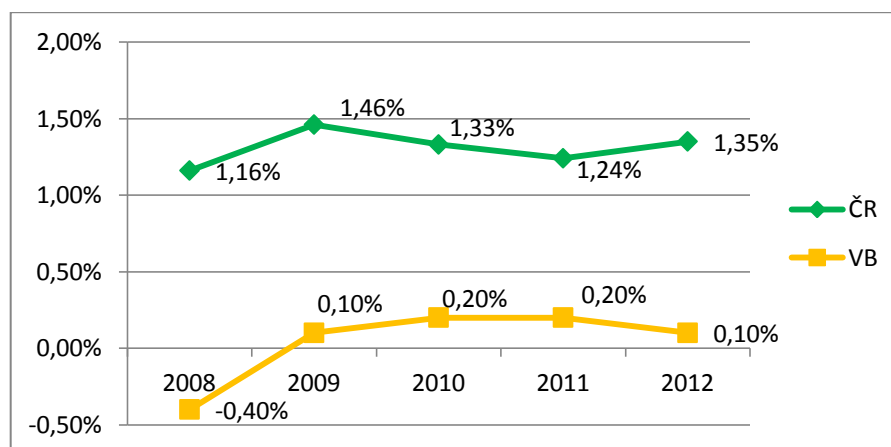
⁷⁸ Upraveno podle: Evropská centrální banka. *Monetary and financial statistics* [online]. 2013 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://sdw.ecb.europa.eu/browseSelection.do?DATASET=0&sf1=3&sf2=4&REF_AREA=106&sf3=3&CB_REP_SECTOR=11&sf4=4&CB_ITEM=01000&node=71390

Ve Velké Británii došlo k mírnému poklesu kapitálové přiměřenosti mezi lety 2006 – 2007. Již v roce 2008 banky ve Velké Británii dosahovaly kapitálové přiměřenosti ve výši 13 %. Od roku 2007 do roku 2010 výše kapitálové přiměřenosti bank rostla. V roce 2011 došlo k minimálnímu snížení kapitálové přiměřenosti pouze o pár setin procent. V roce 2012 dosáhly banky kapitálové přiměřenosti ve výši 17 %. Banky ve Velké Británii prozatím neměly žádný problém plnit minimální hranici pro kapitálovou přiměřenost.

V porovnání bank v ČR a ve VB při plnění požadavků kapitálové přiměřenosti lze vidět, že banky ve Velké Británii jsou na tom nepatrně lépe.

4.6 Finanční ukazatele

Ziskovost bankovních systémů lze sledovat na základě poměrových ukazatelů jako je např. ROE – rentabilita vlastního kapitálu a ROA – rentabilita aktiv. Rentabilita vlastního kapitálu se vypočítá jako poměr zisku a vlastního kapitálu. Rentabilita aktiv se určí jako poměr zisku a celkových dostupných aktiv. Následující graf číslo 4 ukazuje vývoj ukazatele ROE v % za bankovní sektor České republiky a Velké Británie.

Graf 4: Vývoj rentability aktiv v bankovním sektoru České republiky a Velké Británie v letech 2008 – 2012 (v %) ⁷⁹

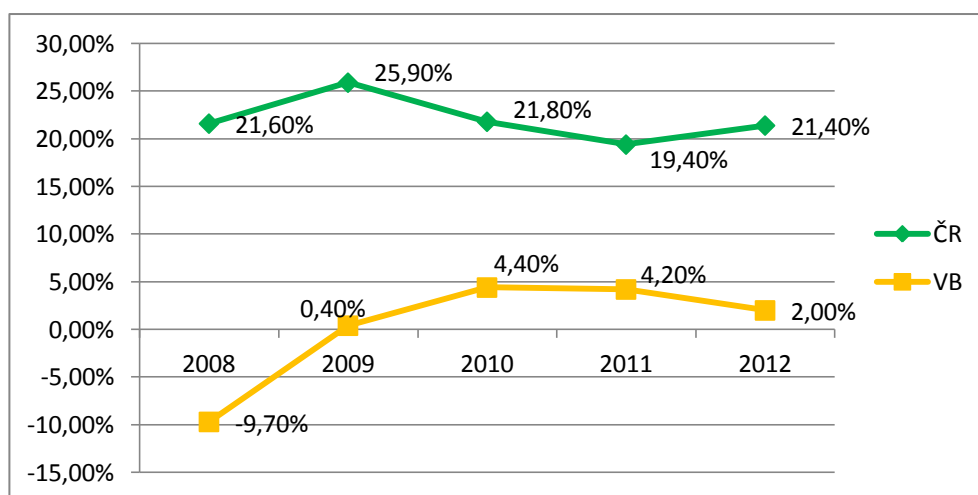
V ČR byl vývoj rentability aktiv mezi lety 2008 – 2012 téměř vyrovnaný. V roce 2009 došlo k nepatrnému zvýšení rentability aktiv a to na 1,46 %. Od roku 2009 do roku 2011 docházelo k mírnému snižování rentability aktiv, ale v roce 2012 nastalo nepatrné zvýšení.

⁷⁹ Upraveno podle: Evropská centrální banka. *Monetary and financial statistics* [online]. 2008-2012 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://sdw.ecb.europa.eu/browseSelection.do?DATASET=0&sf1=3&sf2=4&REF_AREA=106&sf3=3&CB_REP_SECTOR=11&sf4=4&CB_ITEM=01000&node=71390

Ve VB byla v roce 2008 hodnota rentability aktiv v mínusu a to ve výši – 0,4 %. Od roku 2009 došlo ke zvýšení rentability aktiv o 0,5 % a v roce 2010 a 2011 bylo toto zvýšení o 0,6 %. V roce 2012 došlo k nepatrnému snížení rentability aktiv a to na 0,1 %.

Ukazatel ROA měří návratnost aktiv, tj. kolik zisku se bance podaří vygenerovat z dostupných aktiv. Pokud je výše ukazatele ROA menší než 0,75, jedná se o slabou návratnost aktiv. Pokud hodnota ROA je větší než 1, je návratnost aktiv excelentní. Tento ukazatel vyjadřuje poměr zisku k celkovým aktivům. Vzhledem k všeobecně doporučené hodnotě ukazatele ROA, která se pohybuje kolem hodnoty 1,00 lze říci, že český bankovní sektor nemá velké problémy s návratností aktiv. Rentabilita aktiv se u bank v ČR pohybovala v letech 2008 – 2012 na dobré až velmi dobré úrovni návratnosti aktiv. To samé však nelze říci o bankovním sektoru ve VB, kde se návratnost aktiv ve sledovaném období jeví jako slabá.

Následující graf číslo 5 vyjadřuje vývoj rentability vlastního kapitálu v České republice a ve Velké Británii za roky 2008 – 2012.

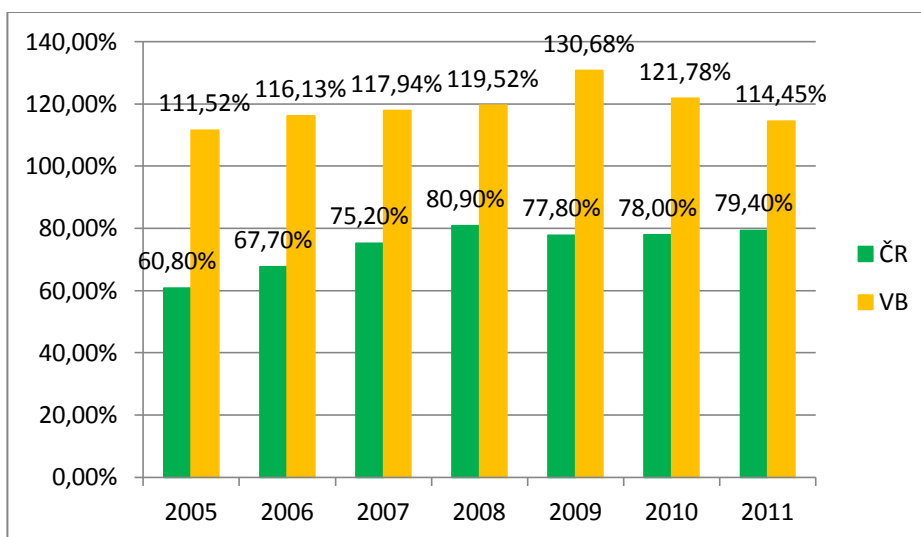
Graf 5: Vývoj rentability vlastního kapitálu v České republice a ve Velké Británii v letech 2008 – 2012 (v %) ⁸⁰

V ČR se rentabilita vlastního kapitálu od roku 2008 do roku 2012 vyvíjela celkem stabilně a to kolem 20 %. To samé však nelze říci o bankovním sektoru Velké Británie. V roce 2008 byla rentabilita vlastního kapitálu ve VB -9,7 %. Od roku 2008 již vývoj rentability vlastního kapitálu byl do roku 2011 rostoucí a kladný. V roce 2012 byla rentabilita vlastního kapitálu ve VB pouze ve výši 2 %.

⁸⁰ Upraveno podle: Evropská centrální banka. *Monetary and financial statistics* [online]. 2008-2012 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://sdw.ecb.europa.eu/browseSelection.do?DATASET=0&sf1=3&sf2=4&REF_AREA=106&sf3=3&CB_REP_SECTOR=11&sf4=4&CB_ITEM=01000&node=71390

Ze dvou výše uvedených grafů lze vidět, že vývoj ukazatele ROE a ROA byl pro každou zemi totožný z hlediska vývojového trendu. Důvodem je závislost ukazatele ROE na ukazateli ROA. Teoretické vymezení těchto ukazatelů bylo popsáno výše v podkapitole 1.2.2 Finanční analýza bank.

Na následujícím grafu číslo 6 je vyjádřen ukazatel poměr úvěrů ke vkladům. Úvěr vyjadřuje pohledávku banky za klientem a vklad naopak závazek banky ke klientovi. Větší množství úvěrů vůči vkladům či větší množství vkladů vůči úvěrům způsobuje nestabilitu bank. Za doporučený poměr úvěrů ke vkladům se považuje výše 100 %, kdy banka je ještě stabilní.

Graf 6: Poměr úvěrů k vkladům v České republice⁸¹ a ve Velké Británii v letech 2005 – 2011 (v %) ⁸²

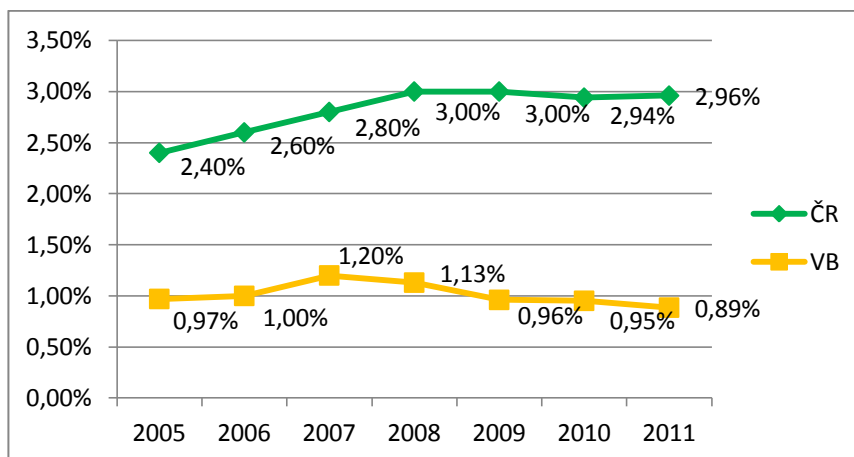
V ČR byl v roce 2005 poměr úvěrů k vkladům nejnižší a to ve výši 60,8 %. Od roku 2005 tento poměr rostl až do roku 2008, kdy dosáhl maximální výše, tj. téměř 81 %. Nárůst poměru mezi lety 2005 – 2008 byl téměř o 20 procentních bodů. Tento nárůst byl z důvodu zvyšujícího se objemu úvěrů k neměnnému objemu vkladů. Od roku 2009 do roku 2011 se poměr úvěrů k vkladům pohyboval těsně pod 80 %. Výše poměrů úvěrů ke vkladům se v ČR pohybuje pod limitem 100 %.

VB se potýkala za sledované období s poměrem úvěrů ke vkladům nad 100 %. Nejvyšší poměr byl v roce 2009 a to ve výši 130,7 %. Nejnižší poměr byl v roce 2005 a to ve výši 111,5 %. Výše poměru úvěrů ke vkladům je ve VB rizikovější než v ČR. Ve VB je výše poměru oproti ČR vyšší v průměru o více než 40 procentních bodů.

⁸¹Upraveno podle: ČNB. *Zpráva o finanční stabilitě (2010 – 2012)* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/

⁸²Upraveno podle: Financial times. *Personal a Finance* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/b3446c56-a58f-11e1-a3b4-00144feabdc0.html#axzz2yDFZTj2T>

Dalším ukazatelem finančního zdraví je úrokové rozpětí, které je vyobrazeno na následujícím grafu číslo 7. Úrokové rozpětí je rozdíl mezi průměrnou úrokovou sazbou z úvěrů a průměrnou úrokovou sazbou z vkladů.

Graf 7: Úrokové rozpětí v České republice⁸³ a ve Velké Británii⁸⁴ v letech 2005 – 2011 (v %)

Vývoj úrokového rozpětí v ČR se od roku 2005 do roku 2011 pohyboval v rozmezí 2,4 – 3 %. Úrokové rozpětí zůstává v ČR i po projevení krize velmi stabilní. Výnosnost úvěrů v letech 2005 – 2011 činila průměrně 4,4 % a průměrná nákladovost vkladů se pohybovala ve výši 1,6 %.

Ve VB bylo za sledované období nižší úrokové rozpětí než v ČR. Ve VB se úrokové rozpětí vyvíjelo stabilně bez velkých výkyvů a to v rozmezí 0,9 – 1,2 %. Výše úrokového rozpětí ve VB bylo za sledované období přibližně o 1,5 procentního bodu nižší než výše úrokového rozpětí v ČR. Menší výše úrokového rozpětí je atraktivnější pro vkladatele. Atraktivnější úrokové rozpětí pro vkladatele bylo tedy ve VB.

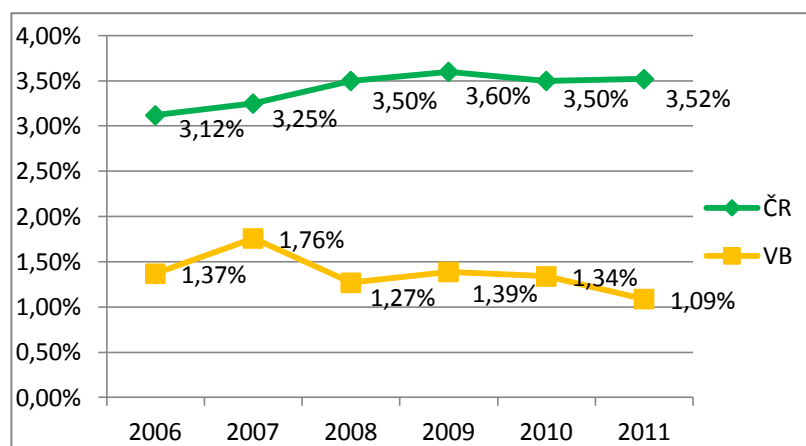
Ukazatel čisté úrokové marže úzce souvisí s úrokovým rozpětím. Následující graf číslo 8 vyjadřuje vývoj čisté úrokové marže v České republice a ve Velké Británii v letech 2006 – 2011.

⁸³Upraveno podle: Bank of England. *Statistical Interactive Database - interest & exchange rates data* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z:

<http://www.bankofengland.co.uk/boeapps/iadb/index.asp?Travel=NIxIRx&levels=1&XNotes=Y&A3713XBMX3687X3694.x=6&A3713XBMX3687X3694.y=6&XNotes2=Y&Nodes=X3687X3688X3691X3694X3716X3738X3754X3757X3764X3771X3774&SectionRequired=I&HideNums=-1&ExtraInfo=true#BM>

⁸⁴Upraveno podle: ČNB. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem (2009 - 2011)* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z:

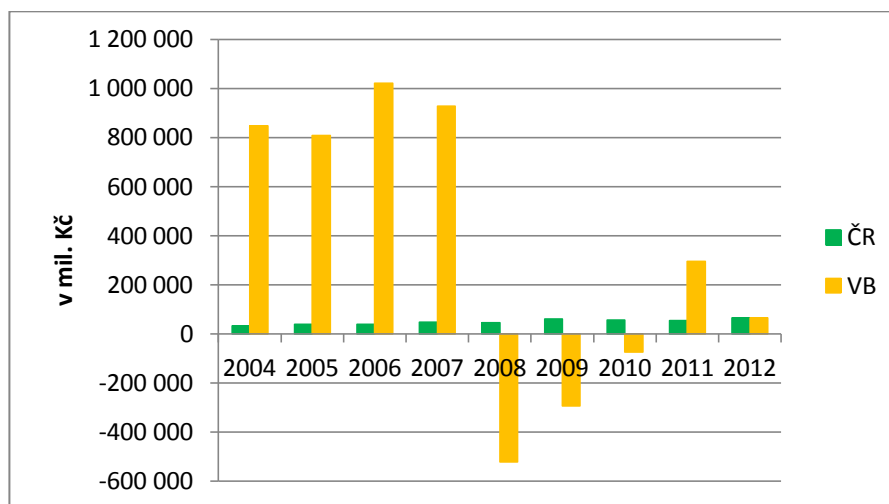
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zprava_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2011_cz.pdf

Graf 8: Čistá úroková marže v České republice⁸⁵ a ve Velké Británii⁸⁶ v letech 2006 – 2011 (v %)

Vývoj čisté úrokové marže se v obou sledovaných zemích obešel bez velkých výkyvů. V ČR výše čisté úrokové marže za období 2006 – 2011 se pohybovala něco málo přes 3 % a ve VB to bylo kolem 1,5 %. Rozdíl mezi výší čisté úrokové marže v ČR a ve VB tvořil v průměru 1,5 procentního bodu.

Výnosnost bankovního sektoru měří ukazatel zisk po zdanění, tj. čistý zisk. Vývoj tohoto ukazatele interpretuje následující graf číslo 9.

Graf 9: Čistý zisk po zdanění v bankovním sektoru České republiky⁸⁷ a Velké Británie⁸⁸ v letech 2004 – 2012 (v mil. Kč)

⁸⁵ Vlastní zpracování podle: *Výroční zprávy tří největších bank*. Praha, 2011.

⁸⁶ Federal reserve bank of St. Louis. *Global Financial Development* [online]. 2011 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://research.stlouisfed.org/fred2/series/DDEI01GBA156NWDB>

⁸⁷ Vlastní zpracování podle: ČNB. *Bankovní dohled 2005- 2013* [online]. 2005- 2013 [cit. 2014-04-10].

Dostupné z:

https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/arc_hiv/banky/download/bd_2005_2013_c.pdf

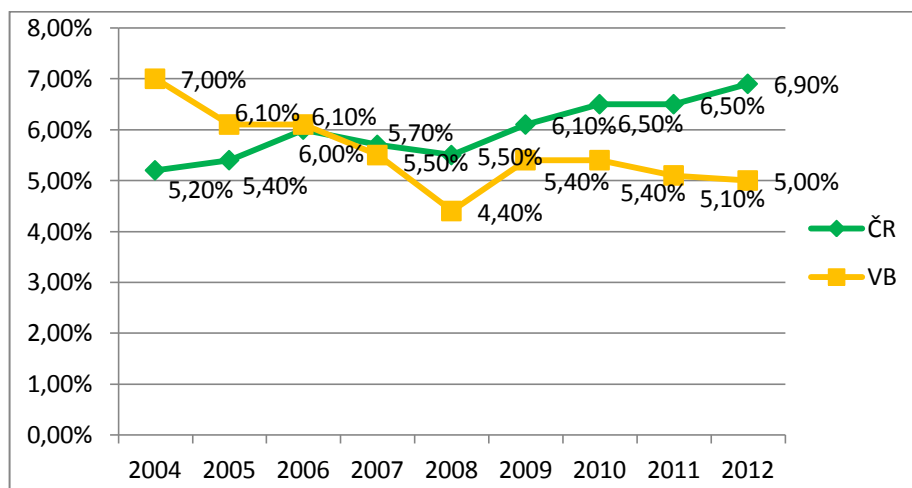
⁸⁸ Vlastní zpracování podle: Bank of England. *Annual profit and loss of UK resident monetary financial institutions* [online]. 2012 [cit. 2014-04-10]. Dostupné

z: http://www.bankofengland.co.uk/statistics/Pages/iadb/notesiadb/annual_profit_loss.aspx

Bankovní sektor v ČR z hlediska zisku po zdanění, resp. čistého zisku odolal velmi dobře bankovní krizi, která začala na přelomu roku 2007 a 2008. Čistý zisk se tedy v letech 2004 – 2012 udržoval v kladných číslech. Celkový objem čistého zisku za bankovní sektor se v ČR pohybuje něco málo nad 50 000 mil. Kč.

Ve VB byl čistý zisk bankovního sektoru velmi ovlivněn krizí, hlavně po roce 2008. Nejvyšší objem čistého zisku zaznamenal bankovní sektor během sledovaného období v roce 2006. V letech 2008 – 2010 byl bankovní sektor dokonce ztrátový, největší ztráta byla v roce 2008 a to ve výši - 522 687 mil. Kč. V roce 2011 již čistý zisk dosahoval výše 295 251 mil. Kč. V následujícím roce došlo k výraznějšímu snížení čistého zisku, ale stále se nejednalo o ztrátu. Bankovní sektor ve VB z tohoto pohledu není tak stabilní jako bankovní sektor v ČR.

Dalším ukazatelem, kterým lze měřit finanční zdraví bankovních sektorů je poměr kapitálu k celkovým aktivům. Kapitál představuje vlastní zdroje banky a skládá se z tzv. Tier 1 a doplňkových zdrojů. Zároveň je kapitál banky snížen o odečitatelné položky. Tier 1 představuje základní kapitál, emisní ážio, rezervní fondy, nerozdělený zisk z předchozích období po zdanění, atd.⁸⁹ Sledovaný ukazatel je vyjádřen na následujícím grafu číslo 10 za Českou republiku a Velkou Británii.

Graf 10: Poměr kapitálu k celkovým aktivům v České republice a ve Velké Británii v letech 2004 -2012 (v %)⁹⁰

V ČR se od roku 2008 poměr bankovního kapitálu k celkovým aktivům mírně zvyšoval. Průměrná výše tohoto ukazatele se pohybovala téměř ve výši 6 %. Nejvyšší hodnota ukazatele

⁸⁹ ČNB. *Slovník pojmů* [online]. 2014 [cit. 2014-06-06]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/>

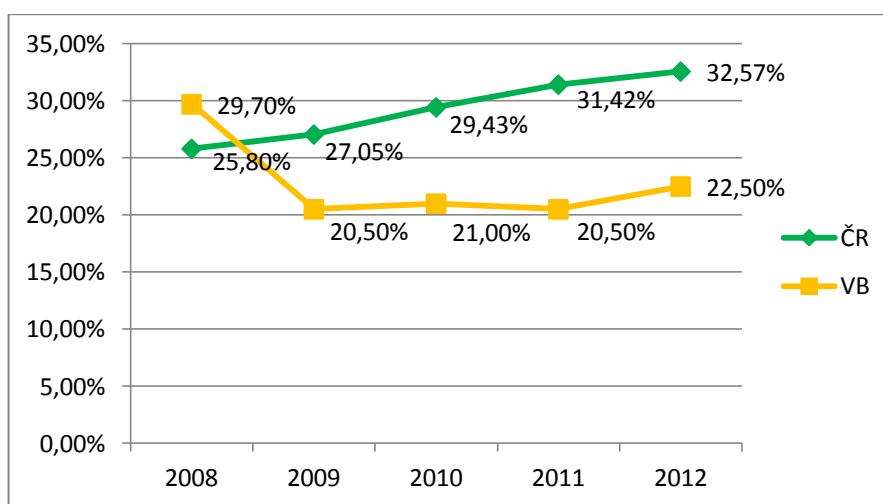
⁹⁰ World bank. *Bank capital to assets ratio* [online]. 2014 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/FB.BNK.CAPA.ZS>

v rámci sledovaného období byla v roce 2012 a to ve výši 6,9 %. Nejnižší hodnota v rámci sledovaného období byla v roce 2004 a to ve výši 5,2 %.

Ve VB se průměrná výše bankovního kapitálu k celkovým aktivům pohybovala v letech 2004 – 2012 kolem 5,5 %. Od roku 2004 do roku 2008 hodnota ukazatele klesala až na úroveň 4,4 %. Mezi lety 2008 a 2009 došlo ke zvýšení ukazatele o 1 procentní bod. Po roce 2009 výše ukazatele mírně klesala a dosáhla tak nejnižší hodnoty a to 5 %.

Rozdíl výše ukazatele ve VB a v ČR v roce 2012 činil téměř 2 procentní body. Poměr bankovního kapitálu k celkovým aktivům v ČR měl tendenci v posledních letech růst, naproti tomu ve VB se objevila v posledních letech tendence klesající.

Na následujícím grafu číslo 11 je zachycen ukazatel likvidity aktiv k celkovým aktivům.

Graf 11: Likvidní aktiva k celkovým aktivům v České republice⁹¹ a ve Velké Británii⁹² v letech 2008 – 2012 (v %)

V ČR ve sledovaném období ukazatel likvidních aktiv k celkovým aktivům pomalu rostl a v roce 2012 dosáhl maximální výše a to 32,57 %. Nejnižší hodnota ukazatele v rámci sledovaného období byla v roce 2008 ve výši 25,8 %.

Ve VB došlo k většímu poklesu ukazatele mezi lety 2008 – 2009, kdy rozdíl činil téměř 10 procentních bodů. Pokles byl z důvodu dopadu bankovní krize a britský bankovní sektor oslabil z hlediska likvidity. V letech 2009 – 2012 se ukazatel pohybuje něco málo nad 20 %.

⁹¹ ČNB. *Základní ukazatele finančního zdraví* [online]. 2012 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_zdravi/fsi_ukazatele_kons.html

⁹² International Monetary Fund. *Liquid assets to total assets* [online]. 2012 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://elibrary-data.imf.org/ViewData.aspx?qb=e63b7a3924fd99bdbe0734cdd8bc35ae>

Ukazatel likvidních aktiv k celkovým aktivům je v ČR na velmi dobré výši. Ve VB je výše ukazatele nižší zhruba o 10 procentních bodů. Výše ukazatele je i ve VB na dobré úrovni.

5 KORELAČNÍ ANALÝZA

5.1 Teoretická východiska pro korelační analýzu

Při sledování více statistických znaků současně lze sledovat kromě jejich vlastností i těsnost jejich vzájemného vlivu. Mezi statistickými znaky může jít o oboustranný vztah a to lineární či nelineární. Vzájemný vliv mezi náhodnými veličinami lze posoudit pomocí dvou korelačních koeficientů, kterými jsou Pearsonův korelační koeficient a Spearmanův korelační koeficient. Pro rozhodování, který z těchto dvou korelačních koeficientů použít slouží prokázání normálního rozdělení dat, které pochází z náhodného výběru. K ověření normálního rozdělení se nejčastěji využívají tyto statistické testy: Kolmogorovův-Smirnovův test a Wilcoxonův test. Přičemž je stanovena nulová hypotéza, tj. H_0 : data pochází z normálního rozdělení. Rozhodnutí o zamítnutí či nezamítnutí nulové hypotézy lze pomocí p -hodnoty. Pokud testujeme s 95 % pravděpodobností, poté by p -hodnota měla být alespoň 0,05. Testovat lze i s 99 % pravděpodobností, kdy p -hodnota by měla být alespoň 0,01.

Pro výpočet korelace se používá Pearsonův korelační koeficient v případě, že náhodné výběry pochází z normálního rozdělení pravděpodobností. Pearsonův korelační koeficient testuje lineární závislost mezi dvěma náhodnými veličinami X a Y . Jestliže není splněn předpoklad normálního rozdělení pravděpodobností náhodných výběrů, používá se pro výpočet korelace Spearmanův korelační koeficient. Tento korelační koeficient testuje nelineární závislost mezi náhodnými veličinami X a Y .

Pearsonův korelační koeficient má tvar:⁹³

$$\rho = \frac{s_{xy}}{s_x * s_y}$$

kde:

(3)

ρkorelační koeficient,

s_xsměrodatná odchylka proměnné X ,

s_y směrodatná odchylka proměnné Y ,

s_{xy} kovariance proměnných X a Y .

⁹³ MAREK, Luboš. *Statistika pro ekonomy aplikace*. Praha: Professional Publishing, 2005.

Kovariance proměnných X a Y se vypočte jako:⁹⁴

$$s_{xy} = \frac{1}{n-1} \sum (x_i - \bar{x})(y_i - \bar{y})$$

kde: (4)

npočet proměnných,

x_ináhodné veličiny proměnných X ,

y_i náhodné veličiny proměnných Y ,

\bar{x} průměr náhodné veličiny proměnných X ,

\bar{y} průměr náhodné veličiny proměnných Y .

V případě, že data nesplňují podmínku normálního rozdělení pravděpodobností, se pro výpočet korelačního koeficientu použije Spearmanův test. Tento test patří do skupiny neparametrických testů a vypočte se podle následujícího vzorce:⁹⁵

$$\rho = 1 - \frac{6 \sum (Rx_i - Ry_i)^2}{n(n^2 - 1)}$$

kde: (5)

ρ korelační koeficient,

Rx_i a Ry_i pořadí hodnot x_i a y_i ,

n počet proměnných.

Korelační analýza bude provedena ve statistickém programu Statistica. Tento program vytestuje v případě použití Pearsonova či Spearmanova korelačního koeficientu statisticky významný korelační vztah. Tyto korelační vztahy, které jsou statisticky významné, se porovnávají s p -hodnotou. Toto program označí tím, že je hodnota korelačního koeficientu červená.

Pro výpočet korelačního vztahu se testuje nulová hypotéza, kde:

$$H_0: \rho_{x,y} = 0$$

tzn. náhodné veličiny X a Y jsou nekorelované.

⁹⁴ KUBANOVÁ. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. Bratislava: Statis, 2004. s. 146

⁹⁵ KUBANOVÁ. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. Bratislava: Statis, 2004. s. 157

Proti této nulové hypotéze se testuje alternativní hypotéza, kde:

$$H_1: \rho_{x,y} \neq 0$$

tzn., že mezi náhodnými veličinami X a Y existuje korelační vztah.

Korelační vztah náhodných veličin X a Y se vyobrazuje v korelační matici. Definice korelační matice vektorů X a Y zní: Necht' $X = (X_1, X_2, \dots, X_m)$ a $Y = (Y_1, Y_2, \dots, Y_n)$ jsou dva náhodné vektory. Korelační maticí vektorů X a Y se nazývá matice:⁹⁶

$$\begin{bmatrix} \rho_{x_1, y_1} & \rho_{x_1, y_2} & \dots & \rho_{x_1, y_n} \\ \rho_{x_2, y_1} & \rho_{x_2, y_2} & \dots & \rho_{x_2, y_n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ \rho_{x_m, y_1} & \rho_{x_m, y_2} & \dots & \rho_{x_m, y_n} \end{bmatrix}$$

Na diagonále korelační matice jsou hodnoty 1. Maximální hodnota pro oba korelační koeficienty je 1, resp. 0,99. Korelační koeficient se může pohybovat v rozmezí hodnot od -1 do + 1. Čím více se korelační koeficient blíží k jedné, tím větší je zde kladný korelační vztah, tzn., že obě proměnné se zvyšují. Blíží-li se hodnota korelačního koeficientu k nule, korelační vztah je zde velmi slabý. Jestliže je korelační koeficient roven nule, není mezi veličinami žádná závislost. Pokud je hodnota korelačního koeficientu záporná, jedná se o záporný korelační vztah, tzn., že jedna proměnná se zvyšuje a druhá proměnná se snižuje (tento vztah platí i naopak).⁹⁷ V následující tabulce číslo 5 je uvedena škála hodnot korelace a jejich slovní interpretace korelačního vztahu.

Tabulka 5: Interpretace hodnot korelačního koeficientu⁹⁸

Hodnota korelace	Interpretace souvislosti
0,01 – 0,09	triviální, žádná
0,10 – 0,29	nízká až střední
0,30 – 0,49	střední až podstatná
0,50 – 0,69	podstatná až velmi silná
0,70 – 0,89	velmi silná
0,90 – 0,99	téměř perfektní

Do korelační analýzy byly zahrnuty ukazatele úrokové rozpětí, čistá úroková marže, poměr úvěrů k vkladům, zisk po zdanění, poměr bankovního kapitálu k aktivům, kapitálová

⁹⁶KUBANOVÁ. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. Bratislava: Statis, 2004. s. 145

⁹⁷MAREK, Luboš. *Statistika pro ekonomy aplikace*. Praha: Professional Publishing, 2005. s. 122

⁹⁸DE VAUS, David. *Surveys in social research*. Great Britain: University Melbourne, 2002. s. 271

přiměřenost a ukazatele rentability, tj. ROE a ROA. Význam těchto sledovaných ukazatelů je vymezen výše v podkapitole 1.2.3 Finanční ukazatele.

5.2 Korelační analýza pro Českou republiku

Nejprve bude provedena korelace finančních ukazatelů v rámci ČR. Hypotézy se testovaly s 95 % pravděpodobností, resp. na hladině významnosti 0,05. Prvním krokem je test normality dat, který je uveden pro Českou republiku v následující tabulce číslo 6.

Tabulka 6: Test normality dat pro Českou republiku⁹⁹

Proměnná	Testy normality		
	K-S (p)	W	p
úrokové rozpetí	p > .20	0,827634	0,075984
cistá úroková marže	p > .20	0,845809	0,112478
pomer úveru k vkladum	p > .20	0,841601	0,102827
zisk po zdanení	p > .20	0,937600	0,617208
pomer bankovního kapitalu k aktivum	p > .20	0,911999	0,409891
kapitálová primerenost	p > .20	0,860332	0,152431
ROE	p > .20	0,911223	0,404407
ROA	p > .20	0,896086	0,307938

Testuje se hypotéza H_0 : data pochází z normálního rozdělení proti alternativní hypotéze H_1 : data nepochází z normálního rozdělení. V tabulce číslo 6 vyšla u všech vybraných ukazatelů p -hodnota vyšší než 0,05. Hypotéza H_0 se nezamítá a data pochází z normálního rozdělení. Pro výpočet korelační analýzy lze použít Pearsonův korelační koeficient.

Následující tabulka číslo 7 je vypočítána pomocí Pearsonova korelačního koeficientu.

Tabulka 7: Korelační analýza pro Českou republiku¹⁰⁰

Proměnná	Korelace, Označ. korelace jsou významné na hlad. p < ,05000 N=7					
	úrokové rozpetí	cistá úroková marže	pomer úveru k vkladum	zisk po zdanení	pomer bankovního kapitalu k aktivum	kapitálová primerenost
úrokové rozpetí	1,000000	0,939981	0,986871	0,801106	0,504815	0,632556
cistá úroková marže	0,939981	1,000000	0,886367	0,884916	0,531580	0,779691
pomer úveru k vkladum	0,986871	0,886367	1,000000	0,725721	0,471917	0,573106
zisk po zdanení	0,801106	0,884916	0,725721	1,000000	0,671999	0,846623
pomer bankovního kapitalu k aktivum	0,504815	0,531580	0,471917	0,671999	1,000000	0,832459
kapitálová primerenost	0,632556	0,779691	0,573106	0,846623	0,832459	1,000000

⁹⁹ Vlastní zpracování na základě zjištěných dat

¹⁰⁰ Vlastní zpracování na základě zjištěných dat

Ve výše uvedené tabulce došlo k odstranění ukazatelů ROE a ROA neboť nevykazovaly žádný statisticky významný korelační vztah. Mezi ukazateli ROE a ROA byla hodnota korelačního koeficientu 0,67. Mezi ukazatelem ROE a ostatními ukazateli (kromě ukazatele ROA) byly korelační koeficienty záporné a to v rozmezí od $-0,3$ do $-0,56$. Mezi ukazatelem ROA a dalšími ukazateli (kromě ukazatele ROE) byly také korelační koeficienty záporné, tj. v rozmezí od $-0,06$ do $-0,64$. Tyto záporné korelační koeficienty znamenají záporný vztah mezi ukazateli, tj. zvýší-li se hodnota jednoho ukazatele, sníží se hodnota ukazatele druhého (a naopak).

Pro korelační analýzu se testuje hypotéza $H_0: \rho = 0$ proti alternativní hypotéze $H_1: \rho \neq 0$. Hypotéza H_0 se zamítá na základě porovnání s p -hodnotou, tj. mezi vybranými ukazateli existuje korelační vztah. Červeně vyznačená čísla v tabulce číslo 7 ukazují na statisticky silný korelační vztah. Software vyhodnotil testování hypotézy na hladině významnosti 0,05.

Nejsilnější korelační vztah je mezi poměrem úvěrů k vkladům a úrokovým rozpětím. Tento výsledek není překvapivý vzhledem k výpočtu daných ukazatelů. Další velký korelační vztah je mezi čistou úrokovou marží a úrokovým rozpětím. Tyto dva ukazatelé mají společnou část výpočtu. Pokud se ukazatel poměru úvěrů k vkladům zvýší, zvýší se i ukazatel úrokové rozpětí. Znamená to, že pokud se zvýší ukazatel poměr úvěrů k vkladům, dojde ke zvýšení ukazatele úrokové rozpětí. Tento vztah platí i opačně, tzn., pokud se zvýší ukazatel úrokové rozpětí, zvýší se ukazatel poměr úvěrů k vkladům. To samé platí pro ukazatele čistá úroková míra a úrokové rozpětí.

Velmi silný vztah je mezi poměrem úvěrů k vkladům a čistou úrokovou marží, ziskem po zdanění a úrokovým rozpětím, ziskem po zdanění a čistou úrokovou marží, kapitálovou přiměřeností a ziskem po zdanění a nakonec mezi kapitálovou přiměřeností a poměrem bankovního kapitálu k aktivům. U těchto korelačních vztahů platí stejné pravidlo, jako u těch výše uvedených. Pokud se např. zvýší ukazatel kapitálová přiměřenost, zvýší se i ukazatel poměr bankovního kapitálu k aktivům. Opět tyto vzájemné vztahy platí i opačně.

5.3 Korelační analýza pro Velkou Británii

Dále bude provedena korelační analýza v rámci VB. Prvním krokem bude opět testování normality dat. Toto testování je uvedeno v následující tabulce číslo 8.

Tabulka 8: Test normality dat pro Velkou Británii¹⁰¹

Proměnná	Testy normality		
	K-S (p)	W	p
úrokové rozpětí	p > .20	0,889782	0,273528
cistá úroková marže	p > .20	0,851927	0,127983
pomer úveru k vkladum	p > .20	0,930446	0,554696
zisk po zdanení	p > .20	0,906356	0,371219
pomer bankovního kapitálu k aktivum	p > .20	0,913335	0,419446
kapitálová přiměřenost	p > .20	0,796564	0,037874
ROE	p > .20	0,910847	0,401768
ROA	p > .20	0,961482	0,831348

Testuje se hypotéza H_0 : data pochází z normálního rozdělení proti alternativní hypotéze H_1 : data nepochází z normálního rozdělení. Hypotéza H_0 by byla zamítnuta, protože p -hodnota u ukazatele kapitálová přiměřenost je menší než 0,05. Kdyby byl test normality proveden s 99 % pravděpodobností, stačilo by, aby p -hodnota byla alespoň 0,01. V tomto případě by již normalita dat byla splněna. Wilcoxonův test také nesplnil podmínku normality u kapitálové přiměřenosti. Tento test je více náchylný, a tudíž nebude brán v potaz výsledek normality u kapitálové přiměřenosti, tj. 0,796564. Pro výpočet korelační analýzy pro Velkou Británii bude tedy použit Pearsonův korelační koeficient.

V následující tabulce číslo 9 je vypočítána korelační analýza pro Velkou Británii pomocí Pearsonova korelačního koeficientu.

Tabulka 9: Korelační analýza pro Velkou Británii¹⁰²

Proměnná	Korelace, Označ. korelace jsou významné na hlad. $p < ,05000$ $N=7$			
	zisk po zdanení	pomer bankovního kapitálu k aktivum	ROE	ROA
zisk po zdanení	1,000000	0,791843	0,849825	0,854205
pomer bankovního kapitálu k aktivum	0,791843	1,000000	0,929546	0,939912
ROE	0,849825	0,929546	1,000000	0,980085
ROA	0,854205	0,939912	0,980085	1,000000

Téměř perfektní závislost je mezi ukazateli ROA a ROE, a dále mezi ROE a poměr bankovního kapitálu k aktivům a mezi ROA a poměr bankovního kapitálu k aktivům. Velmi silná závislost se objevila mezi ROA a ziskem po zdanění, ROE a ziskem po zdanění a

¹⁰¹ Vlastní zpracování na základě zjištěných dat

¹⁰² Vlastní zpracování na základě zjištěných dat

oměrem bankovního kapitálu k aktivům a ziskem po zdanění. Tyto závislosti jsou kladné, pokud dojde ke zvýšení jednoho ukazatele, zvýší se i druhý ukazatel. Tato závislost platí i oboustranně.

Z korelační matice byly vyjmuty tyto ukazatele: úrokové rozpětí, čistá úroková marže, poměru úvěrů k vkladům a kapitálová přiměřenost. U těchto ukazatelů nebyla zjištěna statisticky významná korelační závislost vzhledem k ostatním ukazatelům. Výše korelačních koeficientů byly velmi nízké, ale větší než 0. Některé korelační koeficienty mezi vyjmutými ukazateli byly záporné. Mezi těmito vyjmutými ukazateli tedy existují korelační vztahy, které jsou však velmi slabé.

5.4 Interpretace zjištěných výsledků

U České republiky se statisticky významná korelační závislost ukázala mezi šesti ukazateli z celkem osmi sledovaných ukazatelů. Byly vyjmuty ukazatele rentabilita aktiv a rentabilita vlastního kapitálu. V rámci Velké Británie byla zjištěna statisticky významná korelační závislost pouze mezi polovinou ze sledovaných ukazatelů, tj. mezi čtyřmi ukazateli. Těmito ukazateli jsou: úrokové rozpětí, čistá úroková marže, poměr úvěrů k vkladům a kapitálová přiměřenost.

Statisticky významná závislost v rámci České republiky se ukázala mezi ukazateli poměr úvěrů k vkladům a úrokovým rozpětím. Nejsilnější závislost v rámci Velké Británie byla zjištěna mezi ukazateli rentabilita aktiv a rentabilita vlastního kapitálu.

Mezi všemi sledovanými ukazateli v rámci obou zemí byly zjištěny existence korelačních vztahů. Pokud centrální či obchodní banky budou tlačit na změnu jakéhokoliv sledovaného ukazatele, vždy se tato změna (více či méně) projeví na jiném sledovaném ukazateli. Například ve Velké Británii by tlak na růst zisku po zdanění silně ovlivnil poměr bankovního kapitálu k aktivům. Tlak na růst zisku po zdanění v České republice by způsobil velký růst čisté úrokové marže. Tyto závislosti se projevují i oboustranně.

ZÁVĚR

Bankovní sektor ve Velké Británii je jeden z nejstarších na světě. Z počátku zde fungovali jednotlivé bankéři, později vznikaly tzv. bankovní domy. Centrální banka ve Velké Británii vznikla v roce 1694 a patří k nejstarší bance na světě. Vznikla jako akciová společnost a později se začaly rozvíjet další obchodní banky.

V České republice funguje Česká národní banka od roku 1993 a je zcela nezávislou institucí. Inflační cíl je stanoven ve stejné výši jako ve Velké Británii a to ve výši 2 %. Měnovou politiku provádí ČNB nezávisle na vládě či jiných úřadech. V období krize, tj. po roce 2007 oba bankovní systémy odsouhlasily prudké snižování diskontní sazby až na historické minimum. I když minima nejsou v obou bankovních systémech na stejné úrovni, velký rozdíl mezi nimi není.

Velká Británie je velkým a rozsáhlým centrem v koncentraci finančních institucí. Bankovní sektor zde tvoří 1/3 státního rozpočtu. Velkými hráči bankovního sektoru je zde tzv. velká pětka. Takto velké banky se většinou označují heslem „to big to fail“, což znamená „příliš velký na to, aby padl“. Bankovní krize způsobila v těchto bankách velký otřes. Pomoc přišla od státu, který koupil aktiva ve dvou největších bankách. Tato záchrana však stála nemalé peníze daňových poplatníků. Aby se státu alespoň nějaké finanční prostředky vrátily, uložily těmto dvěma znárodněným bankám podmínku. Tato podmínka spočívá v prodeji několika stovek poboček těchto bank.

Velkou odlišností v úloze centrálních bank ve Velké Británii a v České republice je v její nezávislosti. Rozsah závislosti Bank of England se v průběhu její působnosti různě měnil. V současné době je Bank of England závislá především na Ministerstvu financí. Bank of England uplatňuje svoji nezávislost především v oblasti emise bankovek a mincí. Dohled a regulaci nad finančním sektorem vykonávají od roku 2014 dva speciální úřady a to Prudential Regulation Authority a Financial Conduct Authority. PRA není zcela nezávislý úřad, ale je to dceřiná společnost Bank of England. FCA rozhoduje zcela nezávisle. O měnové politice rozhoduje Výbor pro měnovou politiku. Rozhodování a plnění měnové politiky je v českém bankovním sektoru jednodušší a rychlejší díky nezávislosti České národní banky.

Z hlediska finančních ukazatelů, které byly použity v praktické části, lze říci, že český bankovní sektor je na tom lépe než britský bankovní sektor. Banky v České republice jsou stabilní a odolaly bankovní krizi lépe než banky ve Velké Británii. Podle ukazatele kapitálová přiměřenost jsou na tom oba bankovní sektory velmi podobně a jejich výše kapitálové

přiměřenosti je mnohem vyšší než stanovené minimum v podmínkách Basel II. Vývoj zisku po zdanění je mnohem příznivější pro český bankovní sektor, kde zisk zůstal v kladných číslech oproti britskému bankovnímu sektoru, kde se v roce 2008 projevila krize a zisk prudce klesl. I z pohledu poměru úvěrů k vkladům je na tom bankovní sektor v České republice mnohem lépe než ve Velké Británii.

Proti bankovní krizi bojuje bankovní sektor ve Velké Británii nástrojem tzv. kvantitativním uvolňováním. Podle některých ekonomů tento nástroj spočívá v „napumpování“ peněz do bank či jiných soukromých institucí. Tento nástroj může také odstartovat další vlnu bankovní krize. Ke kvantitativnímu uvolňování se však uchýlily i Spojené státy Americké.

Česká republika se v době krize uchýlila k devizové intervenci. Česká národní banka rozhodla o zafixování měnového kurzu vůči euru na 27 Kč/EUR. Pro české obyvatele je to spíše negativní zpráva, neboť došlo ke zdražení dováženého zboží. Důvodem pro devizovou intervenci byla obava z deflace. Devizová intervence však do budoucna podpoří export a tvorbu nových pracovních míst.

Britský bankovní sektor potřebuje především přísnější dohled, regulaci a sankce za porušení povinností finančních institucí. Tento krok v podstatě Velká Británie již nastartovala a to reformou, která platí od začátku roku 2014. Touto reformou zavedla již zmiňované dva speciální úřady, tj. Prudential Regulation Authority a Financial Conduct Authority. Prozatím uběhlo velmi málo času od této reformy, a proto nelze ještě říci, zda daná reforma bude mít pozitivní dopad. Může se stát, že udělování bankovních licencí bude pro finanční instituce chaotické. Ne vždy musí dojít ke stejnému rozhodnutí v obou dohledových institucích. Také by britskému bankovnímu sektoru mohla pomoci větší nezávislost Bank of England. Došlo by ke zjednodušení v oblasti měnové politiky a v nastavování inflačního cíle.

Český bankovní sektor ukázal v zátěžových testech svoji dostatečnou stabilitu a byl by schopen unést i další takovou finanční krizi. Bankovní sektor v České republice žádné převratné reformy nezavedl a o žádných reformách se ani do budoucna nemluví.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] BABOUČEK, I. Analýza a hodnocení finanční situace banky na základě veřejně přístupných informací. In *Bankovníctví*. č. 13 (1996), roč. IV. ISSN 0015-1920
- [2] DE VAUS, David. *Surveys in social research*. 5. vyd. Great Britain: University Melbourne, 2002. ISBN 0-415-26858-3.
- [3] DLUHOŠOVÁ, Dana. *Finanční řízení a rozhodování v podniku: analýza, investování, oceňování, riziko, flexibilita*. 3., rozš. vyd. Praha: Ekopress, 2010. ISBN 978-80-86929-68-2.
- [4] DVOŘÁK, Petr. *Bankovníctví pro bankéře a klienty*. 3., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-515-X.
- [5] HRDÝ, Milan. *Oceňování finančních institucí*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0938-4.
- [6] JUROŠKOVÁ, Lenka *Ekonomie regulace: Lekce z globální finanční krize*. 1. vyd. Praha: Vladimír Lelek, 2010. ISBN 978-80-904837-0-5.
- [7] KAŠPAROVSKÁ, Vlasta. *Řízení obchodních bank: vybrané problémy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006. ISBN 80-7179-381-7.
- [8] KUBANOVÁ. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. 2. vyd. Bratislava: Statis, 2004. ISBN 80-85659-37-9.
- [9] MAREK, Luboš. *Statistika pro ekonomy aplikace*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2005. ISBN 80-86419-68-1.
- [10] PTATSCHEKOVÁ, Jitka. *Dvacet let české koruny: Na pozadí vývoje obchodního bankovníctví v České republice*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4681-4.
- [11] PŮLPÁNOVÁ, Stanislava. *Komerční bankovníctví v České republice*. 1. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. ISBN 978-80-245-1180-1.
- [12] REJNUŠ, Oldřich. *Finanční trhy*. 3., rozš. vyd. Ostrava: Key Publishing, 2011. ISBN 978-80-7418-128-3.
- [13] REVENDA, Zbyněk. *Centrální bankovníctví*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2011. ISBN 978-80-7261-230-7.
- [14] REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012. ISBN 978-80-7261-240-6.

- [15] *Výroční zprávy tří největších bank*. Praha, 2011.
- [16] Zákon č. 6/1993 o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. In: *Sb.* 2013.
Dostupné z:
http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/legislativa/zakony/download/zakon_o_cnb.pdf
- [17] Zákon č. 21/1992 o bankách. In: *Sb.* 2013. Dostupné z:
<http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-21>

Internetové zdroje:

- [18] Bank of England. *Agencies of Bank* [online]. 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z:
<http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/agencies/default.aspx>
- [19] Bank of England. *Annual profit and loss of UK resident monetary financial institutions* [online]. 2011 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z:
http://www.bankofengland.co.uk/statistics/Pages/iadb/notesiadb/annual_profit_loss.aspx
- [20] Bank of England. *Changes in the Bank of England* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01].
Dostupné z:
<http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/quarterlybulletin/2013/qb130102.pdf> , s. 21
- [21] Bank of England. *Financial Stability Report 2012* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08].
Dostupné z:
<http://www.bankofengland.co.uk/publications/Documents/fsr/2012/fsrfull1211.pdf>
- [22] Bank of England. *Legislation* [online]. 2012 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z:
<http://www.bankofengland.co.uk/about/Pages/legislation/default.aspx>
- [23] Bank of England. *Monetary Policy* [online]. 2009 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z:
<http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/how.aspx>
- [24] Bank of England. *Monetary Policy* [online]. 2013 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z:
<http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/default.aspx>
- [25] Bank of England. *Monetary Policy Committee* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01].
Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/overview.aspx>
- [26] Bank of England. *Official bank rate* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z:
<http://www.bankofengland.co.uk/boeapps/iadb/Repo.asp?Travel=NIxIRx>

- [27] Bank of England. *Purchase of assets* [online]. 2012 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/qe/facility.aspx>
- [28] Bank of England. *Quantitative Easing* [online]. 2009 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/monetarypolicy/Pages/qe/default.aspx>
- [29] Bank of England. *Statistical Interactive Database - interest & exchange rates data* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/boeapps/iadb/index.asp?Travel=NIxIRx&levels=1&XNotes=Y&A3713XBMX3687X3694.x=6&A3713XBMX3687X3694.y=6&XNotes2=Y&Nodes=X3687X3688X3691X3694X3716X3738X3754X3757X3764X3771X3774&SectionRequired=I&HideNums=-1&ExtraInfo=true#BM>
- [30] Bank of England. *The Decision to Move to Polymer Banknotes* [online]. 2014 [cit. 2014-03-26]. Dostupné z: <http://www.bankofengland.co.uk/banknotes/polymer/Pages/default.aspx>
- [31] Bankovní poplatky. *Družstevní záložny v ČR - seznam* [online]. 2014 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/druzstevni-zalozny-v-cr---seznam-8337.html>
- [32] Bankovní poplatky. *Výsledky bank za 9 měsíců 2013* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.bankovnipoplatky.com/vysledky-bank-za-9-mesicu-2013-velka-ctyrka-hlasi-problemy-zisk-zvysila-jen-unicredit-bank-21036>
- [33] Bussinessinfo. *Finanční a daňový sektor* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/velka-britanie-financi-a-danovy-sektor-19074.html#sec4>
- [34] Česká spořitelna. *Base III: Požadavky nové regulace a její dopad na bankovní sektor* [online]. 2010 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Tiskove_centrum/Prezentace_novina/Prilohy/101208_Basel_III_dopady_regulace.pdf
- [35] ČNB. *Bankovní dohled 2005-2013* [online]. 2005-2013 [cit. 2014-04-10]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financi_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/archiv/banky/download/bd_2005-2013_c.pdf
- [36] ČNB. *Diskontní sazba* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/faq/jak_se_vyvijela_diskontni_sazba_cnb.html

- [37] ČNB. *Metodické vysvětlivky* [online]. 2014 [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_zdravi/fsi_ukazatele_metodika.html
- [38] ČNB. *Měnová politika: cílování* [online]. 2013 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
- [39] ČNB. *Měnově-politické nástroje* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/
- [40] ČNB. *O ČNB* [online]. 2013 [cit. 2014-03-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/
- [41] ČNB. *Slovník pojmů* [online]. 2014 [cit. 2014-06-06]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/obecne/slovník/>
- [42] ČNB. *Základní ukazatele finančního zdraví* [online]. 2012 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zakladni_ukazatele_fin_zdravi/fsi_ukazatele_kons.html
- [43] ČNB. *Zpráva o finanční stabilitě (2010 – 2012)* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/financni_stabilita/zpravy_fs/
- [44] ČNB. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem* [online]. 2008 - 2013 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2008_cz.pdf
- [45] ČNB. *Zpráva o výkonu dohledu nad finančním trhem (2009 - 2011)* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/dohled_financni_trh/souhrnne_informace_fin_trhy/zpravy_o_vykonu_dohledu/download/dnft_2011_cz.pdf
- [46] ČT 24. *Británie tlačí na odtržení retailových a investičních operací* [online]. 2011 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/135953-britanie-tlaci-na-odtrzeni-retailovych-a-investicnich-operaci/>
- [47] Darlington. *What is the difference between a building society and a bank?* [online]. 2007 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.darlington.co.uk/1072-Whats-the-difference-between-a-building-society-and-a-bank.html>

- [48] Evropská centrální banka. *Monetary and financial statistics* [online]. 2008 - 2012 [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: http://sdw.ecb.europa.eu/browseSelection.do?DATASET=0&sfl1=3&sfl2=4&REF_AREA=106&sfl3=3&CB_REP_SECTOR=11&sfl4=4&CB_ITEM=01000&node=71390
- [49] Eurostat. *The inflation rate* [online]. 2013 [cit. 2014-03-03]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tec00118&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>
- [50] Federal reserve bank of St. Louis. *Global Financial Development* [online]. 2011 [cit. 2014-04-14]. Dostupné z: <http://research.stlouisfed.org/fred2/series/DDEI01GBA156NWDB>
- [51] Financial Conduct Authority. *Barriers to entry* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.fca.org.uk/firms/about-authorisation/dual-regulated-firms/banking-applications/barriers-to-entry>
- [52] FSA. *List of Banks* [online]. 2013 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: http://www.fsa.gov.uk/library/other_publications/banks
- [53] FSA. *List of Building Societies* [online]. 2013 [cit. 2014-03-04]. Dostupné z: http://www.fsa.gov.uk/library/other_publications/bsocs
- [54] Financial times. *Personal and Finance* [online]. 2012 [cit. 2014-04-08]. Dostupné z: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/b3446c56-a58f-11e1-a3b4-00144feabdc0.html#axzz2yDFZTj2T>
- [55] Inflace v ČR míří prudce dolů. *Bankovníctví*. 2009, č. 2. Dostupné z: http://ihned.cz/download/DOT_nwsltr/Bank_2009_2.pdf
- [56] International Monetary Fund. *Liquid assets to total assets* [online]. 2012 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://elibrary-data.imf.org/ViewData.aspx?qb=e63b7a3924fd99bdbe0734cdd8bc35ae>
- [57] Kurzy. *ČNB odebrala licenci MSD* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://zpravy.kurzy.cz/357204-cnb-odebrala-licenci-msd-nejvetsi-druzstevni-zalozne-v-zemi-blokuje-ji-2-3-mld-kc/>
- [58] MZV. *Velká Británie: Reforma bankovníctví a velké očekávání od nového guvernéra centrální banky* [online]. 2013 [cit. 2014-03-17]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/london/cz/obchod_a_ekonomika/zpravodajstvi/index.html

- [59] Peníze. *Jak stavební spořitelny v ČR fungují* [online]. 2013 [cit. 2014-03-05]. Dostupné z: <http://www.penize.cz/17840-jake-stavebni-sporitelny-v-ceske-republice-funguji>
- [60] Tutor2u. *Bank of England* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.tutor2u.net/economics/content/topics/monetarypolicy/boe.htm>
- [61] World bank. *Bank capital to assets ratio* [online]. 2014 [cit. 2014-04-15]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/FB.BNK.CAPA.ZS>